

Probācijas klientu viedoklis par
uzraudzības un piespiedu darba izpildes
organizēšanu Valsts probācijas dienestā

Pētījuma ziņojums

Rīga, 2011

Pētījums veikts Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta līdzfinansētā, Valsts probācijas dienesta individuālā projekta Nr.LV0024 „Latvijas probācijas un ieslodzījuma vietu sistēmas personāla kapacitātes celšana” ietvaros.

Pētījumu veica Valsts probācijas dienesta Individuālā projekta Nr.LV0024 "Latvijas probācijas un ieslodzījuma vietu sistēmas personāla kapacitātes celšana" Pētījumu nodaļa.

Pētījuma autori:

Anvars Zavackis

Linda Zīverte

Zane Ļuļe

Šī pētījuma autoru personiskās tiesības pieder tā izstrādātājiem. Pētījuma autoru mantiskās tiesības pieder Valsts probācijas dienestam.

Pievienojot norādi uz pētījumu, atļauta pētījumā iekļautās informācijas citēšana.

Saturs

IEVADS	5
Pētījuma mērķis	5
Aptaujas saturs un norise	5
Izlase un izlases veidošanas principi	6
Pamatinformācija par klientu apmierinātības aptauju	8
Realizētās izlases apjoms	8
Datu analīze	8
PROBĀCIJAS KLIENTU VIEDOKLIS PAR VALSTS PROBĀCIJAS DIENESTU UN SODU IZPILDES PROCESU	9
PROBĀCIJAS KLIENTU VIEDOKĻI PAR UZRAUDZĪBAS NORISI	13
Uzraudzības klientu raksturojums	13
Klientu informētība par uzraudzības procesu un saturu	13
Uzraudzības klientu viedoklis par tikšanās biežumu un ilgumu ar probācijas darbinieku	15
Uzraudzības klientu viedoklis par probācijas darbinieku sniegto atbalstu	17
Uzraudzības klientu viedoklis par probācijas darbinieku attieksmi, ieinteresētību un izpratni	17
Saņemtie brīdinājumi un to pamatotība klientu skatījumā	19
Klientu viedoklis par piespriedē soda un uzraudzības pienākumu taisnīgumu	20
Viedokļu par sadarbību ar probācijas darbiniekiem atšķirības uzraudzības klientu grupās, kas atzīst vai neatzīst piespriedē sodu	21
PROBĀCIJAS KLIENTU VIEDOKĻI PAR PROBĀCIJAS PROGRAMMU ĪSTENOŠANU	22
Uzraudzības klientu informētība par probācijas programmām	22
Sadarbības ar grupu nodarbību (probācijas programmu) vadītāju novērtējums	22
Klientu viedoklis par probācijas programmu ietekmi	24

PROBĀCIJAS KLIENTU VIEDOKĻI PAR PIESPIEDU DARBA IZPILDI	25
Piespiedu darbu izpildē iesaistīto probācijas klientu raksturojums.....	25
Klientu informētība par piespiedu darbu.....	25
Klientu viedoklis par probācijas darbinieku un darba devēju attieksmi, ieinteresētību un izpratni	26
Klientu viedoklis par darbu ko viņš veic soda izpildes laikā	27
Saņemtie brīdinājumi un to pamatotība klientu skatījumā.....	29
Viedokļu par sadarbību ar probācijas darbiniekiem atšķirības piespiedu darba izpildē iesaistīto klientu grupās, kas atzīst vai neatzīst piespiesto sodu	31
SECINĀJUMI.....	32
Uzraudzība un piespiedu darbi: kopīgais un atšķirīgais.....	32
Uzraudzība	33
Probācijas programmas	34
Piespiedu darbs.....	35

IEVADS

Šis pētījums ir veikts lai noskaidrotu Valsts probācijas dienesta klientu (turpmāk tekstā – probācijas klients) viedokli par sabiedrībā izciešamo sodu norisi un Valsts probācijas dienesta (turpmāk tekstā – VPD) darbu. Pētījumā iekļautas divas apjoma ziņā lielākās probācijas klientu grupas: 1) nosacīti notiesātie un nosacīti pirmstermiņa atbrīvotie, kas atrodas probācijas dienesta uzraudzībā un 2) likumpārkāpēji, kas iesaistīti piespiedu darbu veikšanā (ar piespiedu darbiem notiesātie). Papildus tika aptaujāti arī VPD uzraudzībā esošie probācijas klienti, kuri apmeklējuši kādu no probācijas programmām. Pētījuma ietvaros ir aptaujāti 790 probācijas klienti visā Latvijas teritorijā, noskaidrojot respondentu viedokli par sodu izpildes procesu, tai skaitā attieksmi pret sodu un probācijas darbu, informācijas pieejamību, klienta lietu vadības norisi un probācijas programmu īstenošanu, VPD darbinieka (turpmāk tekstā – probācijas darbinieks) un klienta sadarbības procesu. Klientu apmierinātības pētījumu īstenoja VPD Individuālā projekta Nr.LV0024 Pētījumu nodaļa, sadarbībā ar teritoriālajām struktūrvienībām un VPD projekta „Kvalitātes vadības sistēmas izveidošana un ieviešana Valsts probācijas dienestā” komandu. Pētījums tika realizēts projekta „Kvalitātes vadības sistēmas izveidošana un ieviešana Valsts probācijas dienestā” atbalstam.

Pētījuma mērķis

Noskaidrot probācijas dienesta klientu viedokli par piespiedu darba izpildes un uzraudzības organizēšanu.

Aptaujas saturs un norise

Pētījumā ir aptvertas trīs VPD īstenotās funkcijas – piespiedu darba izpildes organizēšana, nosacīti notiesāto un nosacīti pirms termiņa atbrīvoto no brīvības atņemšanas soda izpildes uzraudzība un probācijas programmu īstenošana.

Lai noskaidrotu klientu viedokli par šo funkciju izpildes organizēšanu, tika izstrādātas trīs anketas (skatīt pielikumā), katru no tām pielāgojot konkrētās funkcijas specifikai. Piemēram, anketās, kuras saņēma piespiedu darba klienti līdztekus jautājumiem, kas raksturo probācijas darbinieka un klienta attiecības tika iekļauti arī jautājumi par sadarbību ar probācijas klienta darba devēju. Savukārt, uzraudzības klientu anketās lielāka uzmanība tika pievērsta jautājumiem par uzraudzības procesa ietekmi uz klientu un uzraudzības norisi. Ņemot vērā, ka daļa VPD klientu ir krieviski runājoši, visas trīs anketas tika sagatavotas arī krievu valodā.

Aptaujā tika uzdoti 10 jautājumi (atsevišķi jautājumi bija ar papildjautājumiem un kopumā vienas anketas aizpildīšana aizņēma aptuveni 10-15 minūtes). Tiem VPD uzraudzībā esošajiem probācijas klientiem, kas bija iesaistīti probācijas programmās vai bija šīs programmas pabeiguši, tika uzdoti papildus jautājumi par dalību šajās programmās. Lai gūtu pēc iespējas lielāku pētījuma rezultātu ticamību un veicinātu respondentu uzticēšanos, līdzdalība pētījumā bija brīvprātīga un tika ievērots konfidencialitātes princips. Proti, anketas bija anonīmas un pēc to aizpildīšanas respondenti aizpildītās anketas ievietoja aploksnē, to aizlīmēja un tālāk nodeva probācijas darbiniekam. Katra VPD teritoriālā struktūrvienība aizlīmētās aploksnes nosūtīja VPD Pētījumu nodaļai.

Iegūtie pētījuma rezultāti tika apstrādāti un analizēti, izmantojot SPSS programmu.

Izlese un izlases veidošanas principi

Aptaujas ģenerālo kopumu veidoja VPD klienti, kas anketēšanas brīdī atradās VPD uzraudzībā vai veica kriminālsoda – piespiedu darbs – izpildi un kuri atbilda noteiktajiem kritērijiem, t.i. veidojot izlasi, tika izvirzīti atsevišķi kritēriji klienta iekļaušanai pētījuma izlasē:

- 1) uzraudzības klientiem – izlasē tika iekļauti visi klienti, kuri uz aptaujas norises brīdī atradās uzraudzībā un, kuriem veikts pirmreizējais riska un vajadzību novērtējums un pēc novērtējuma pabeigšanas ir notikušas vismaz 3 tikšanās ar probācijas darbinieku (papildus jautājumi par klienta dalību probācijas programmā tika uzdoti visiem aptaujā iesaistītiem VPD uzraudzībā esošiem klientiem, kuri uz aptaujas norises brīdī bija apmeklējuši vismaz vienu probācijas programmas nodarbību, tai skaitā arī klienti, kuri jau pabeiguši programmu);
- 2) piespiedu darba klientiem – izlasē tika iekļauti visi klienti, kuriem uz aptaujas brīdī nostrādātas ne mazāk kā 20 piespiedu darba stundas.

Šādi kritēriji tika noteikti lai izvairītos no gadījumiem, kad probācijas klienta viedokli pamatā veido citu cilvēku sniegtā informācija par dienestu un atsevišķas sadarbības epizodes (viena vai divas probācijas darbinieka un klienta tikšanās reizes). Pētījuma veicēji uzskatīja par svarīgu noskaidrot to cilvēku viedokli, kuru sadarbība ar dienestu norisinās ilgāku laika periodu.

No aptaujas mērķgrupas tika izslēgti tie probācijas klienti, par kuriem dienests sagatavo izvērtēšanas ziņojumu vai kuri ir iesaistīti izlīguma procesā, bet kuri neatrodas VPD uzraudzībā vai neveic piespiedu darba izpildi. Šāda mērķgrupas noteikšanas iemesls ir salīdzinoši īsais sadarbības process un nelielais probācijas darbinieka un klienta tikšanās skaits (parasti probācijas darbinieka un klienta sadarbība izvērtēšanas ziņojuma sagatavošanas un izlīguma gadījumos ir 2-3 tikšanās reizes). Otrs iemesls šo probācijas klientu izslēgšanai no pētījuma mērķgrupas ir nelielais šo klientu īpatsvars. Atbilstoši 2010. gada 1. pusgada statistikai, klientu skaits abās funkcijās kopā bija mazāks kā 10 % no visiem probācijas klientiem. Lai

analizētu šīs mērķgrupas viedokļa atšķirības un specifiku būtu nepieciešams palielināt šo mērķgrupu proporciju izlasē un veidot konkrētajām funkcijām atbilstošus aptaujas instrumentus, bet ierobežotā laika resursa un cilvēkresursu dēļ minēto divu probācijas klienta grupu aptauja nebija iespējama.

Teorētiskās izlases apjoms bija 877 respondenti. Izlases veidošanā tika izmantota stratificēta nejaušā gadījumu izlases metode. Pirmajā izlases veidošanas posmā tika veidotas izlases vienības (stratas) balstoties uz klientu sadalījumu pa VPD teritoriālajām struktūrvienībām un filiālēm. Atsevišķas stratas veidoja katra VPD teritoriālā struktūrvienība un filiāle (kopā 37 stratas) un izlasē iekļaujamo respondentu skaitu noteica balstoties uz uzraudzības esošo un piespiedu darbu izpildē iesaistīto klientu skaitu tajā. Otrajā posmā tika veikta nejaušā respondentu izlase, realizējot to sekojošā veidā: sākot ar anketēšanas uzsākšanu (28.09.2010. plkst. 8.30), katrs probācijas klients, kas atbilda izlases kritērijiem un kam bija tikšanās ar darbinieku tika aptaujāts. Aptauja VPD teritoriālajā struktūrvienībā un filiālē tika pārtraukta tad, kad tika sasniegts struktūrvienībai noteiktais izlases apjoms.

Šāds izlases veidošanas process ir ietekmējis aptaujas rezultātus, jo izlases process neļāva noskaidrot to probācijas klientu, kas izvairās no sadarbības ar dienestu. Visticamāk šo probācijas klientu viedoklis par piemēroto sodu un sadarbību ar probācijas dienestu kopumā ir vairāk kritisks un mazāk pozitīvs, kā probācijas klientiem, kas neizvairās no sadarbības. Šis apstāklis ir jāpatur prātā aplūkojot aptaujā iegūtās atbildes. Tādējādi aptaujā iegūtie viedokļi reprezentē to probācijas klientu viedokli, kas vismaz minimālā līmenī pilda noteiktās sankcijas un pienākumus un ir iesaistīties sadarbībā ar VPD, t.i. aptaujas dati ir vispārināmi uz to probācijas klientu daļu, kas ir sasniedzami sadarbībai.

Līdztekus izvēlētai izlases veidošanas stratēģijai, cits rezultātu ticamību ietekmējošs apstāklis ir VPD darbinieku iesaistīšana aptaujas veikšanā. Aptaujas anketu izsniedza un anketas aizpildīšanas instrukciju sniedza probācijas klienta lietas vadītājs. Šajā situācijā klients attiecībā pret darbinieku atrodas padotā pozīcijā, kas var ietekmēt probācijas klienta atbilžu izvēli, t.i. probācijas klients sniedz sociāli vēlamu atbildi, neatklājot savu viedokli. Lai samazinātu šādu ietekmi aptaujas process paredzēja: a) aptaujas veicējs nodrošina tādas anketas aizpildīšanas apstākļus, kas ļauj aptaujājamajam saglabāt konfidencialitāti, b) pēc anketas aizpildīšanas aptaujātais probācijas klients ievieto aizpildīto anketu slēgtā aploksnē, kas pēc tam tika nodotas pētījuma veicējiem neatvērtas. Minētie pasākumi tika veikti, lai mazinātu sociāli vēlamu atbilžu sniegšanu, tomēr ir neiespējami novērtēt vai minētie pasākumi ir bijuši pietiekami tam, lai samazinātu aptaujas procesa ietekmi uz aptaujā sniegto atbilžu saturu.

Lai gan pētījuma komanda apzinājās izlases veidošanas un aptaujas norises procedūras iespējamās ietekmes uz aptaujas saturu, tās netika pilnībā novērstas ierobežoto resursu dēļ.

Pamatinformācija par klientu apmierinātības aptauju

Aptauja tika sagatavota 2010. jūlijā, augustā un septembrī, realizēta 2010.gada septembrī, oktobrī un novembrī un 2010. gada decembrī un 2011. gada janvārī tika veikta aptaujā iegūto datu analīze.

Norises laiks: 2010.gada jūlijs – 2011. gada janvāris

Aptaujas sagatavošana: 2010.gada jūlijs – septembris

Aptaujas norise: 2010.gada 28. septembris – novembris

Iegūto datu analīze un ziņojuma sagatavošana: 2010.gada novembris – 2011. gada janvāris

Realizētās izlases apjoms

Aptaujā kopā piedalījās 790 klienti, tai skaitā 282 piespiedu darba klienti un 508 uzraudzības klienti. No 508 uzraudzības klientiem 158 atbildēja uz jautājumiem par probācijas programmām.

Aptaujā netika sasniegts plānotais izlases apjoms – plānoto 372 piespiedu darba klientu vietā aptaujāti tika 282 probācijas klienti, kuriem piespriests sods ir piespiedu darbi. Šāda nobīde ir radusies laika trūkuma dēļ. Aptaujas periods 2 mēneši bija pārāk īss tam, lai sasniegtu plānoto apjomu, jo piespiedu darba izpildes process neparedz tādu probācijas darbinieka un klienta tikšanās intensitāti, kāda tā ir uzraudzības funkcijas ietvaros. Piespiedu darba izpilde norisinās sadarbībā ar darba devējiem, kas organizē darbu, bet probācijas darbinieki periodiski pārbauda piespiedu darba izpildes norisi un tiekas ar probācijas klientu. Šādas probācijas klienta un darbinieka tikšanās ir daudz retākas salīdzinot ar tikšanās intensitāti uzraudzības funkcijas ietvaros, kad klients regulāri tiekas ar darbinieku. Ņemot vērā to, ka aptaujas norises termiņus nebija iespējams pagarināt, tad tika pieņemts lēmums noslēgt aptauju 2010. gada novembrī, apzinoties, ka šāds izlases apjoms palielina izlases kļūdu.

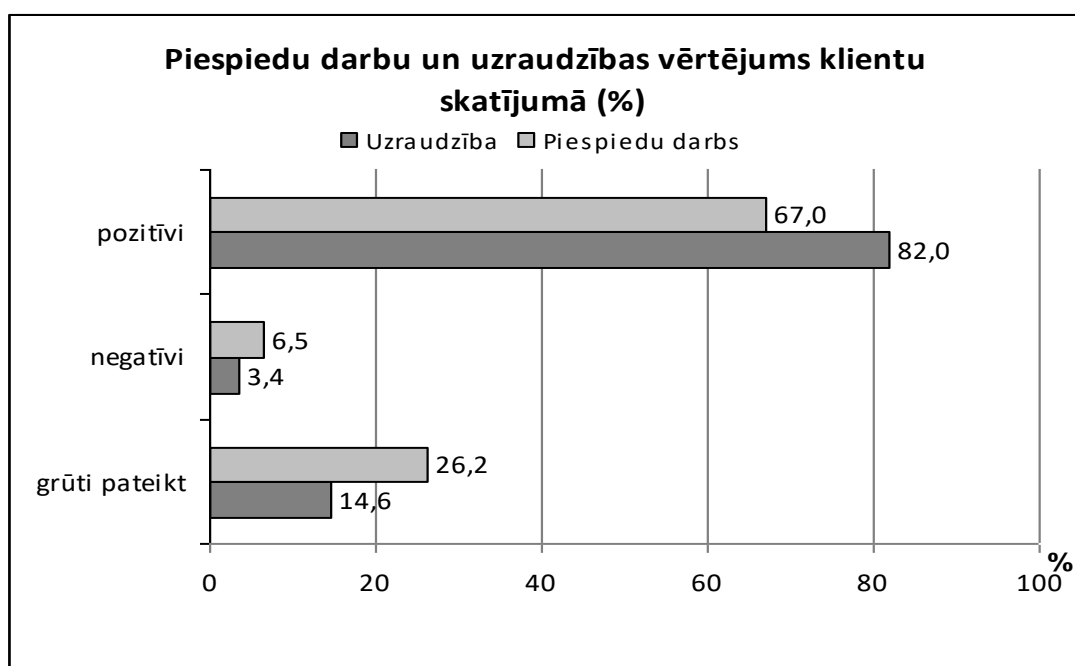
Datu analīze

Pētījuma ziņojumam ir šāda struktūra: pirmajā daļā ir analizētas uzraudzībā esošo un piespiedu darbu izpildē iesaistīto probācijas klientu viedokļu līdzības un atšķirības, otrajā daļā ir izvērtēti aplūkoti probācijas klientu viedokļi par uzraudzības norisi, trešajā daļā analizēti aptaujāto viedokļi par probācijas programmās gūto pieredzi, bet ceturtajā daļā ir analizētas piespiedu darbu izpildē iesaistīto klientu viedokļi par sodu izpildes procesu, probācijas darbinieka, darba devēja un probācijas klienta sadarbību. Ziņojuma noslēgumā apkopoti aptaujas rezultātu secinājumi.

PROBĀCIJAS KLIENTU VIEDOKLIS PAR VALSTS PROBĀCIJAS DIENESTU UN SODU IZPILDES PROCESU

Pētījums tika organizēts tā, lai daļa iegūto datu atsevišķo funkciju ietvaros būtu salīdzināmi. Tādējādi var izdarīt secinājumus gan par probācijas klientu kopējo viedokli, gan par viedokļu atšķirībām līdzīgās vērtējumu pozīcijās. Analizējot attieksmi kopumā, piespiedu un uzraudzības klientu viedoklis atšķiras. Salīdzinot ar uzraudzības klientiem, piespiedu darba klienti probācijas darbu izjūt kā stingrāku un funkcijas izpildi mazāk vērtē pozitīvi. Atšķirības vērtējumā ir saistītas ar to, ka piespiedu darba klientiem biežāk radās grūtības sniegt savu vērtējumu par piespiedu darba izpildi.

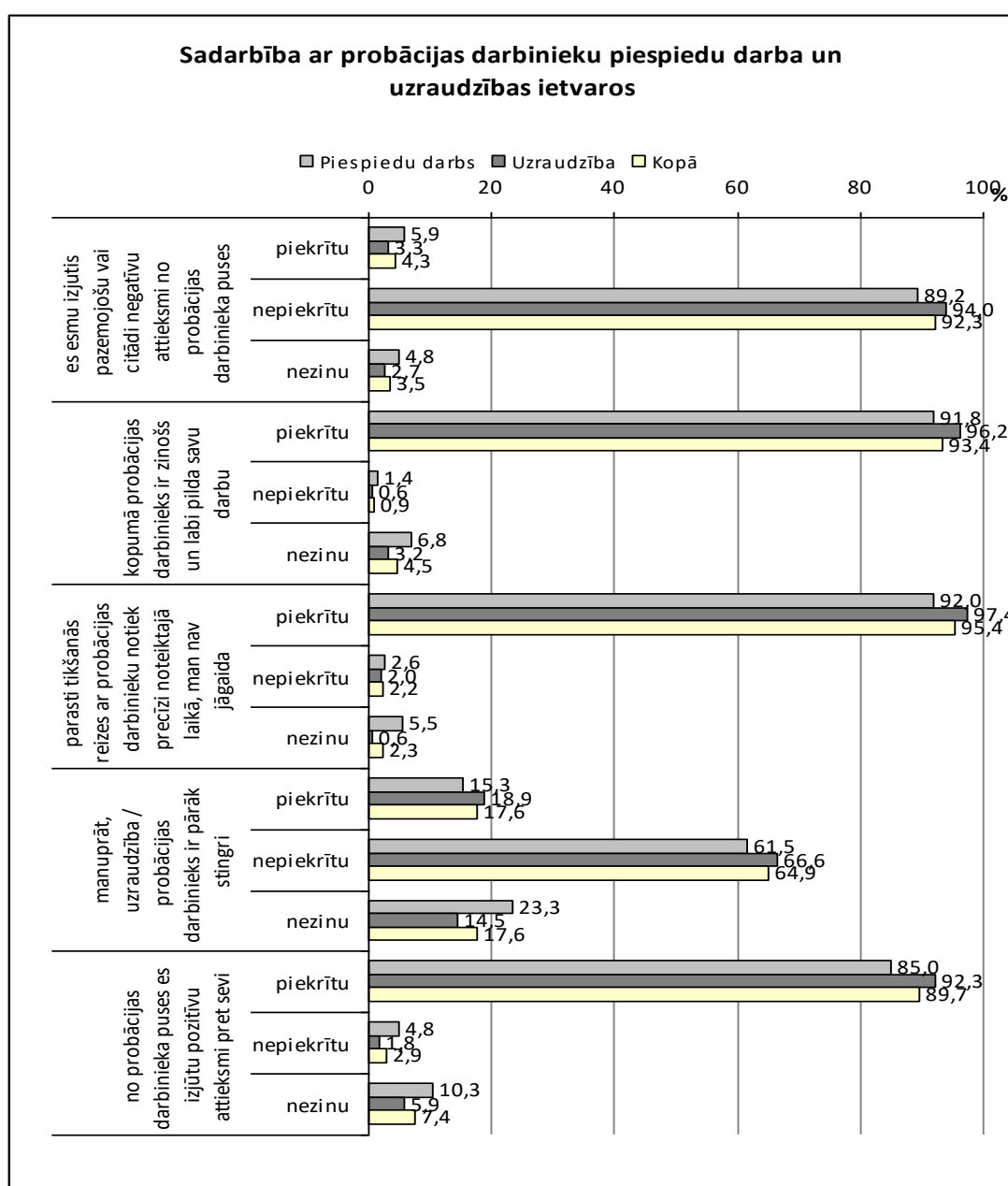
1. attēls.

1. attēls parāda uzraudzības un piespiedu darba klientu viedokli par sadarbību ar probācijas darbinieku. Kaut arī nenozīmīgi, tomēr visās pozīcijās redzams, ka piespiedu darba klienti probācijas darbinieku vērtē kritiskāk, tāpat arī biežāk izvēlējušies atbilžu variantu „nezinu”. Tomēr abās klientu grupās dominē pozitīvs probācijas darba vērtējums.

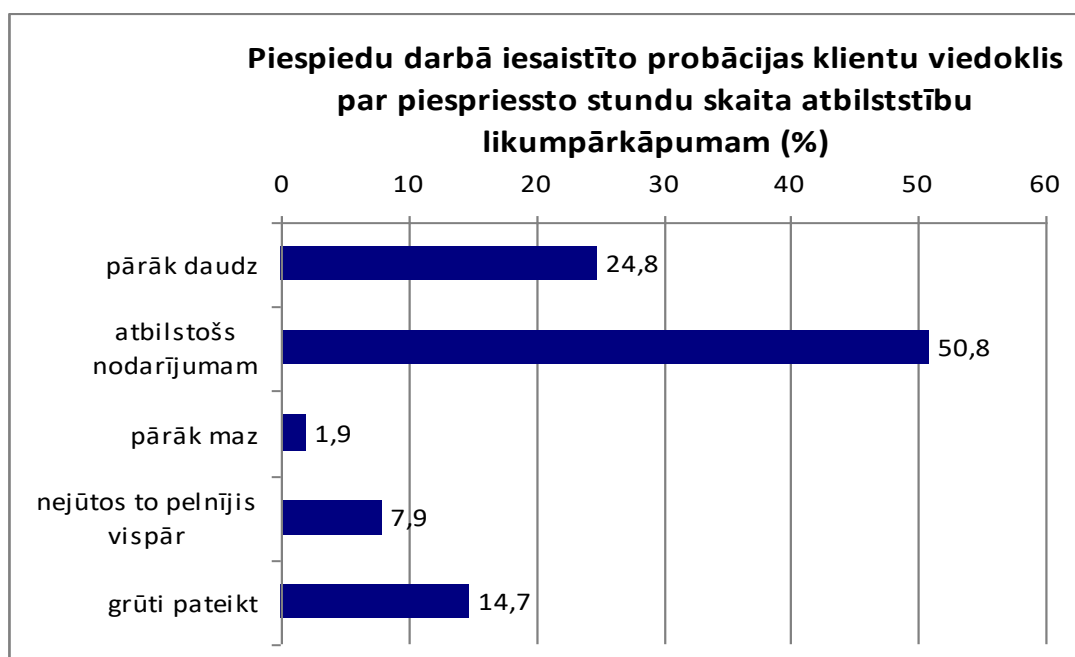
Probācijas darba pozitīvs vērtējums ir redzams arī aptaujātiem piekrītot vai noraidot aptaujā piedāvāto apgalvojumu (2. attēls). Tajā pašā laikā gan piespiedu darba, gan uzraudzības klientu vidū ir atsevišķi gadījumi, kad cilvēki ir atzinuši, ka viņi no probācijas darbinieka puses nav izjutuši pozitīvu attieksmi (13 piespiedu darba klienti; 9 uzraudzības klienti), ka probācijas darbinieks nav precīzi ievērojis nozīmētos tikšanās laikus (7 piespiedu darba klienti; 10 uzraudzības klienti), atzinuši probācijas darbiniekus kā nekompetentus (4 piespiedu darba klienti; 3 uzraudzības klienti) un izjutuši pazemojošu vai citādi negatīvu attieksmi no probācijas darbinieka puses (16 piespiedu darba klienti; 16 uzraudzības klienti). Lai gan negatīvs vērtējums ir nelielam aptaujātam probācijas klientu skaitam, šie viedokļi nav mazsvarīgi tad, ja probācijas dienests vēlas uzlabot sadarbību ar probācijas klientiem.

2. attēls.

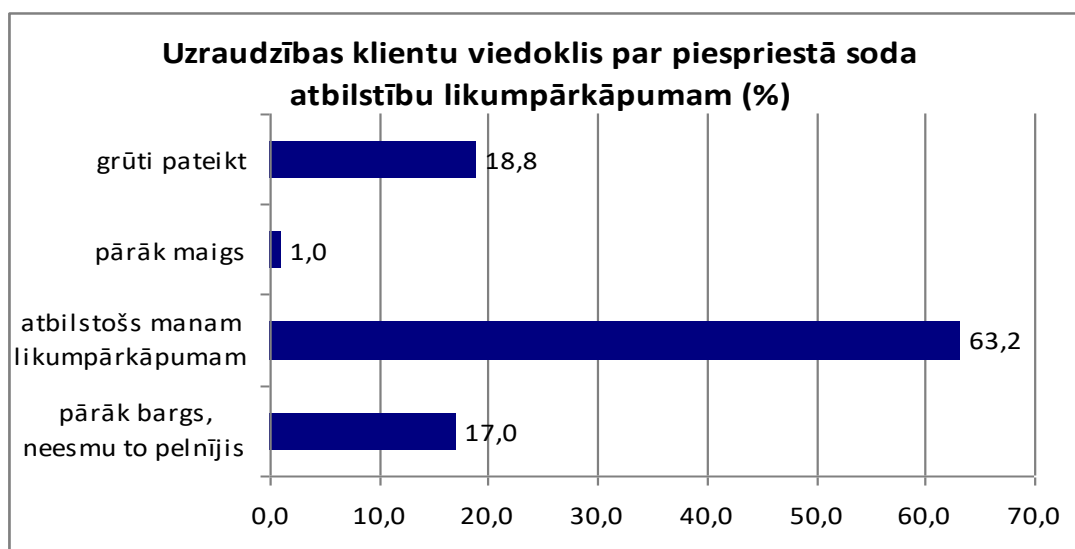

Aptaujā bija iekļauti jautājumi, kas novērtē klientu attieksmi par piespriesto sodu un veicamajiem pienākumiem. 3. un 4. attēlā redzams, ka salīdzinot ar uzraudzības klientiem, piespiedu darba klienti pauž lielāku neapmierinātību par piespriesto sodu. Tikai ½ (50,8 %) piespiedu darba klientu atzīst par taisnīgu tiem piespriesto sodu, savukārt 32,7 % domā, ka viņiem noteikto piespieda darba stundu skaits ir pārāk liels vai pat „vispār nejūtas to pelnījuši”. 4. attēls parāda, ka vairums uzraudzībā esošie klienti piespriesto sodu novērtē kā taisnīgu, kā netaisnīgu to uztver 17,0 % klientu.

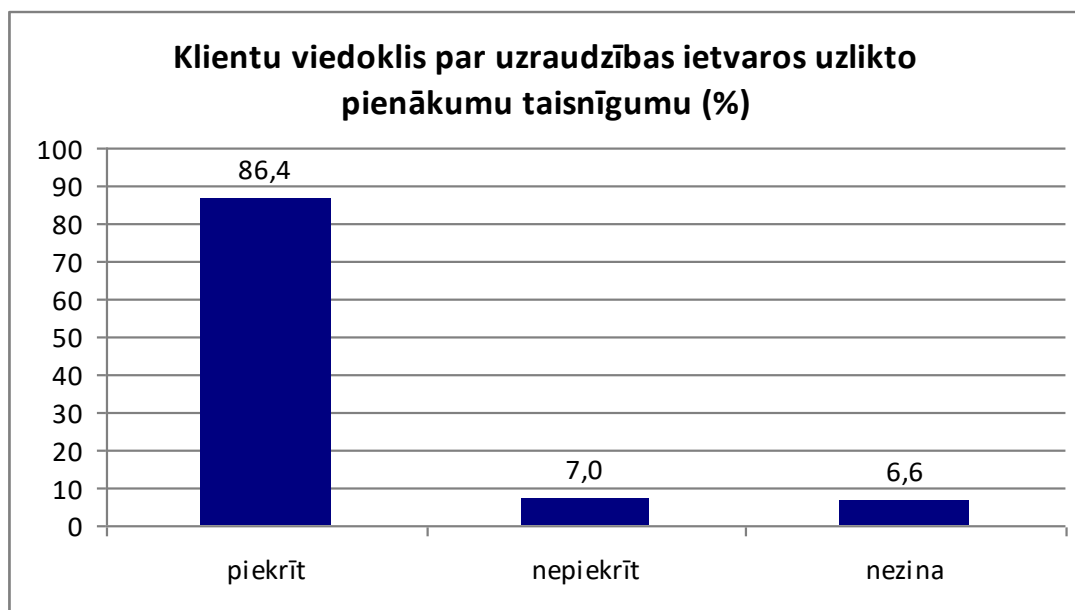
3. attēls.

4. attēls.

5. attēls.

Ja piespiedu darba izpildes kontekstā soda bardzība izpaužas kā pārāk liels piespriesto stundu skaits, tad uzraudzības ietvaros soda netaisnība, līdztekus piespriestam sodam un noteiktam pārbaudes laikam, var tikt saskatīta klientam noteiktajos pienākumos – 7 % aptaujāto uzraudzības klientu noteiktos pienākumus uzskatīja par netaisnīgiem.

PROBĀCIJAS KLIENTU VIEDOKĻI PAR UZRAUDZĪBAS NORISI

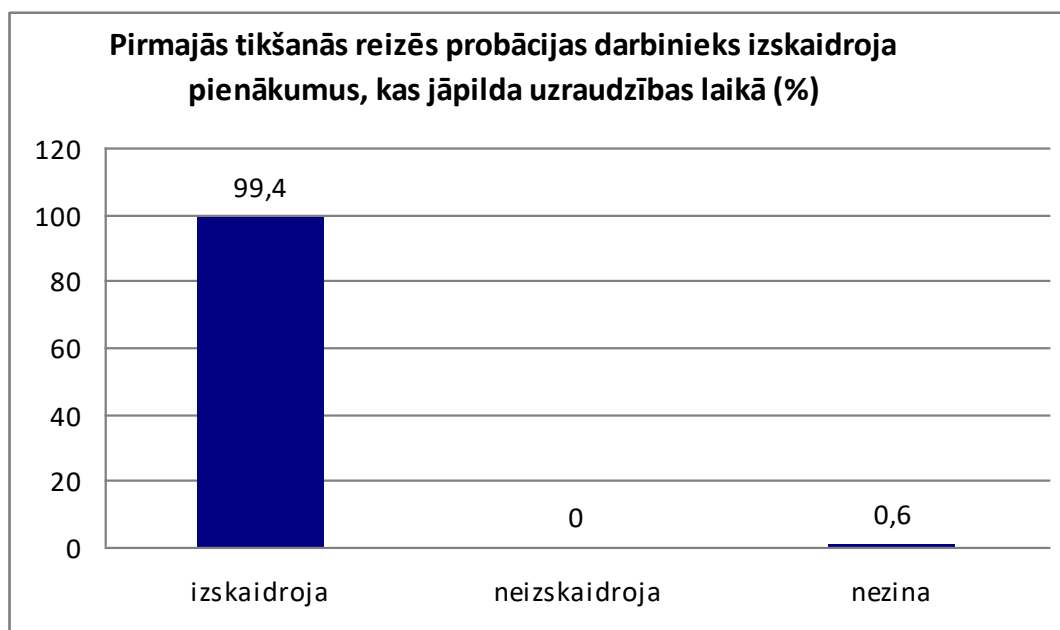
Uzraudzības klientu raksturojums

Kopumā aptaujā piedalījās 508 probācijas klienti, kuri aptaujas norises laikā atradās uzraudzībā. Tādējādi pētījums aptvēra aptuveni 8.4 % uzraudzībā esošo klientu. No tiem 19 % bija zema, 45 %, vidēja un 36 % augsta riska klienti. 78,9 % aptaujāto klientu atrodas probācijas uzraudzībā, jo ir nosacīti notiesāti, pārējie 21,1% aptaujāto ir nosacīti pirms termiņa atbrīvotie no brīvās atņemšanas soda izciešanas. Starp šiem aptaujātiem klientiem 47,1 % ir pirmo reizi notiesāti, bet pārējie (52,9 %) ir bijuši jau agrāk sodīti.

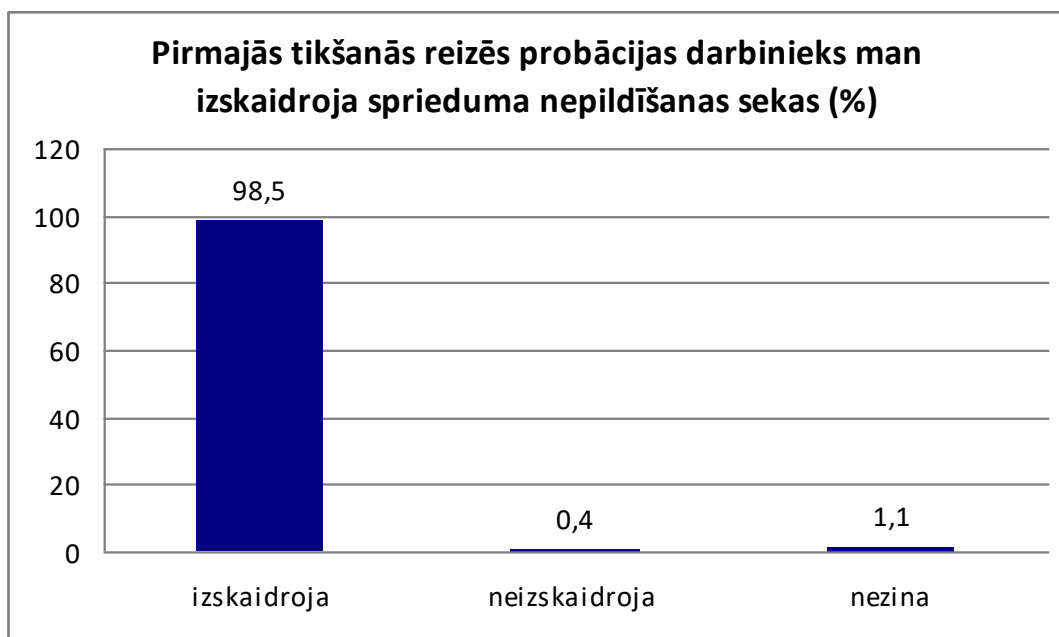
Klientu informētība par uzraudzības procesu un saturu

Pētījuma dati rāda, ka probācija darbinieki klientu informēšanas pasākumiem pievērš lielu uzmanību. To aptaujā vienprātīgi atzinuši gandrīz visi aptaujātie klienti. 99,4 % klientu apstiprinājuši, ka pirmajās tikšanās reizēs probācijas darbinieks ir izskaidrojis „pienākumus, kas jāpilda uzraudzības laikā” (6. attēls) un 98,5 % klientu ir informēti par „sprieduma nepildīšanas sekām” (7. attēls). Kopumā 96,2 % klientu ir saprotams, kas no viņiem tiek sagaidīts uzraudzības laikā, tikai 3,4 % (17 klienti) „kaut kas ir saprotams, kaut kas nav saprotams” un tikai viens klients ir atbildējis, ka „nekas nav saprotams”, kas no viņa tiek sagaidīts uzraudzības laikā (8. attēls).

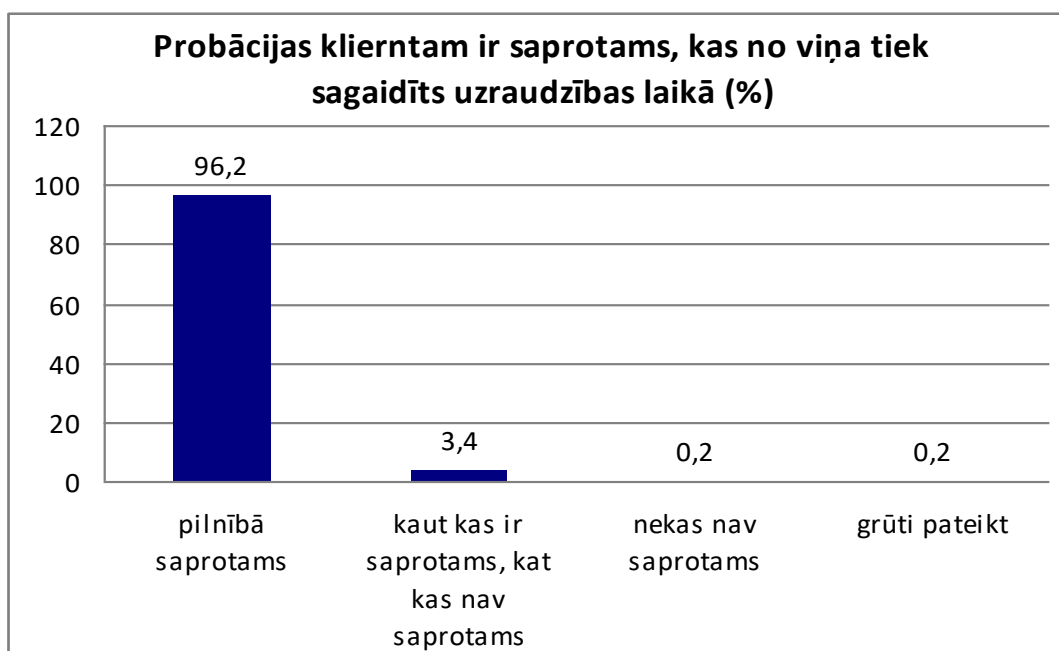
6. attēls.

7. attēls.

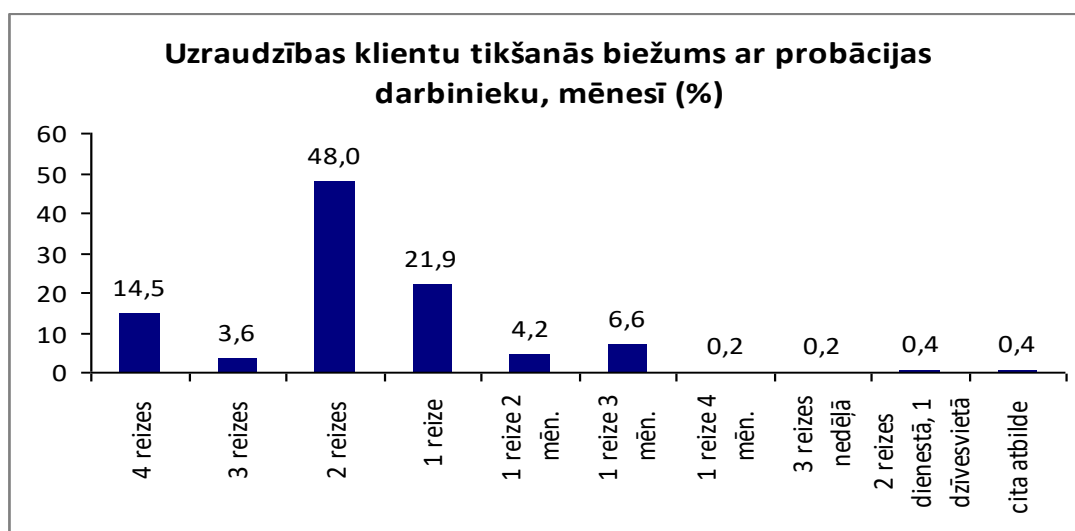
8. attēls.

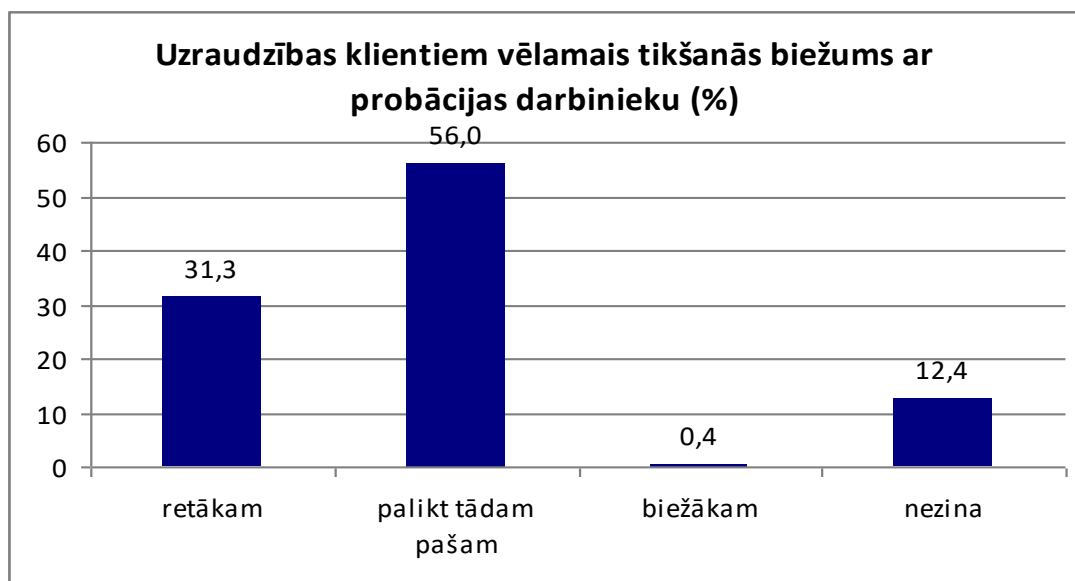
Uzraudzības klientu viedoklis par tikšanās biežumu un ilgumu ar probācijas darbinieku

Kopējā tendence rāda, ka lielākā daļa klientu ir apmierināti ar nozīmēto tikšanās biežumu (56 %) un personīgo tikšanās ilgumu (79,3%). Salīdzinot datus par esošo tikšanās biežumu un vēlamo no probācijas klienta puses, var secināt, ka nozīmīga probācijas klientu daļa esošo uzraudzības intensitāti izjūt kā augstu (10.attēls). Gandrīz trešā daļa – 31,3% klientu vēlētos retāk apmeklēt probācijas darbinieku. Pamatā klientu grupu, kuri vēlētos retākas tikšanās reizes ar probācijas darbinieku, ir klienti, kuru uz aptaujas laiku nozīmētais tikšanās biežums ir 1-4 reizes mēnesī. Šajā klientu grupā 50% veido klienti, kuru esošais tikšanās biežums ir 2 reizes mēnesī, 25% 4 reizes mēnesī un 10% 1 reize mēnesī.

9. attēls.

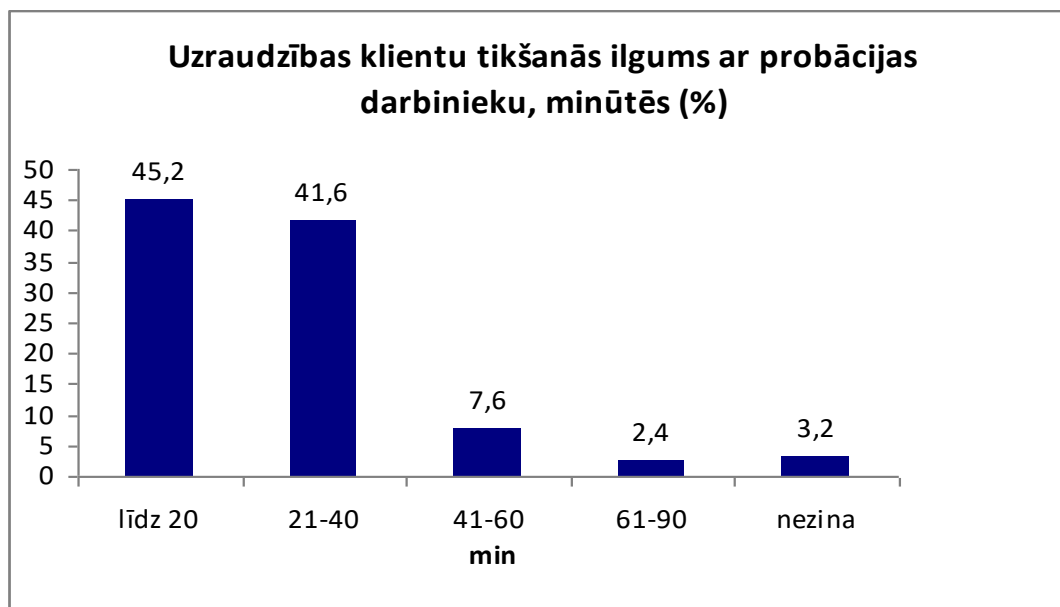

10. attēls.

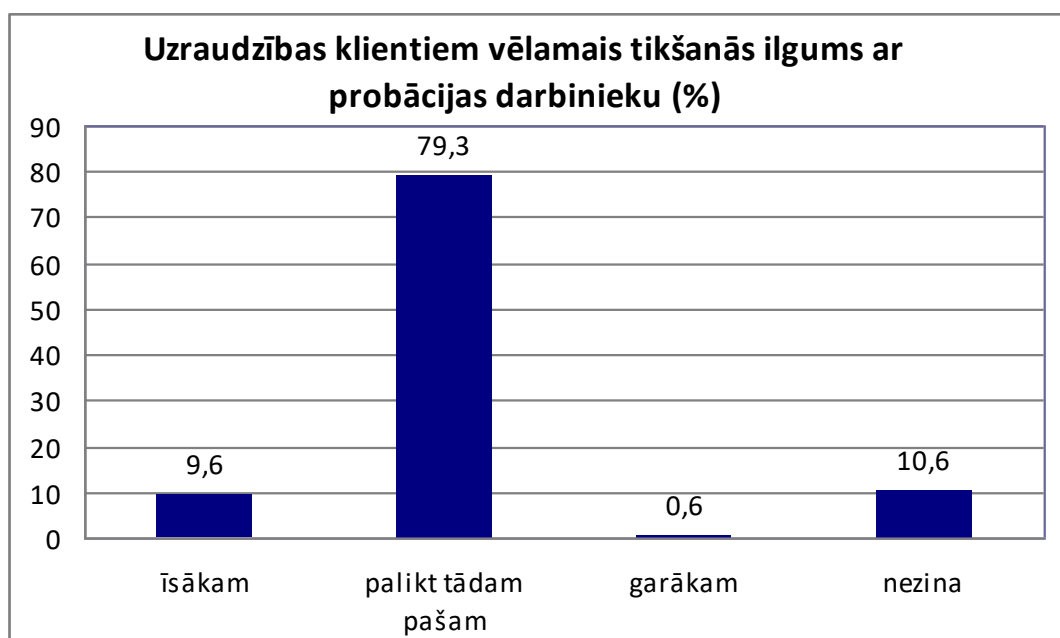

Par tikšanās ilgumu (11. un 12. attēls) pastāv daudz lielāka vienprātība nekā par biežumu – 79,3 % klientu apmierina esošais ilgums, t.i. līdz 40 minūtēm (86,8 %). Interesanti, ka klienti, kuriem tikšanās ir salīdzinoši garas – 1 līdz 1.5 stundas (2,4 %), vēlas saglabāt esošo tikšanās ilgumu.

11. attēls.

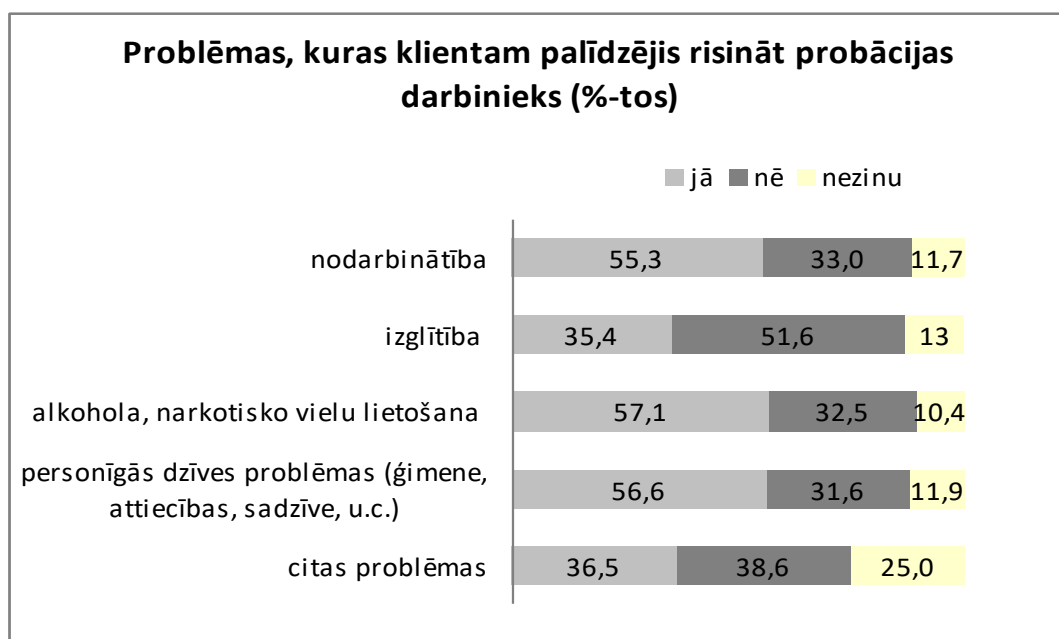
12. attēls.

Uzraudzības klientu viedoklis par probācijas darbinieku sniegto atbalstu

Atbalsts, ko uzraudzībā esošais probācijas klients saņem probācijas dienestā ir parādīts 13. attēlā. Vairāk kā puse aptaujāto ir atzinuši, ka probācijas darbinieki ir palīdzējuši risināt ar alkohola un narkotisko vielu lietošanu saistītas problēmas (57,1 %), personiskās, tai skaitā ar ģimenes dzīvi saistītās problēmas (56,6 %) un nodarbinātības problēmas (55,3 %). Trešā daļa aptaujāto ir atzinuši VPD atbalstu izglītības jautājumu risināšanā (35,4 %) un citu palīdzību (36,5 %).

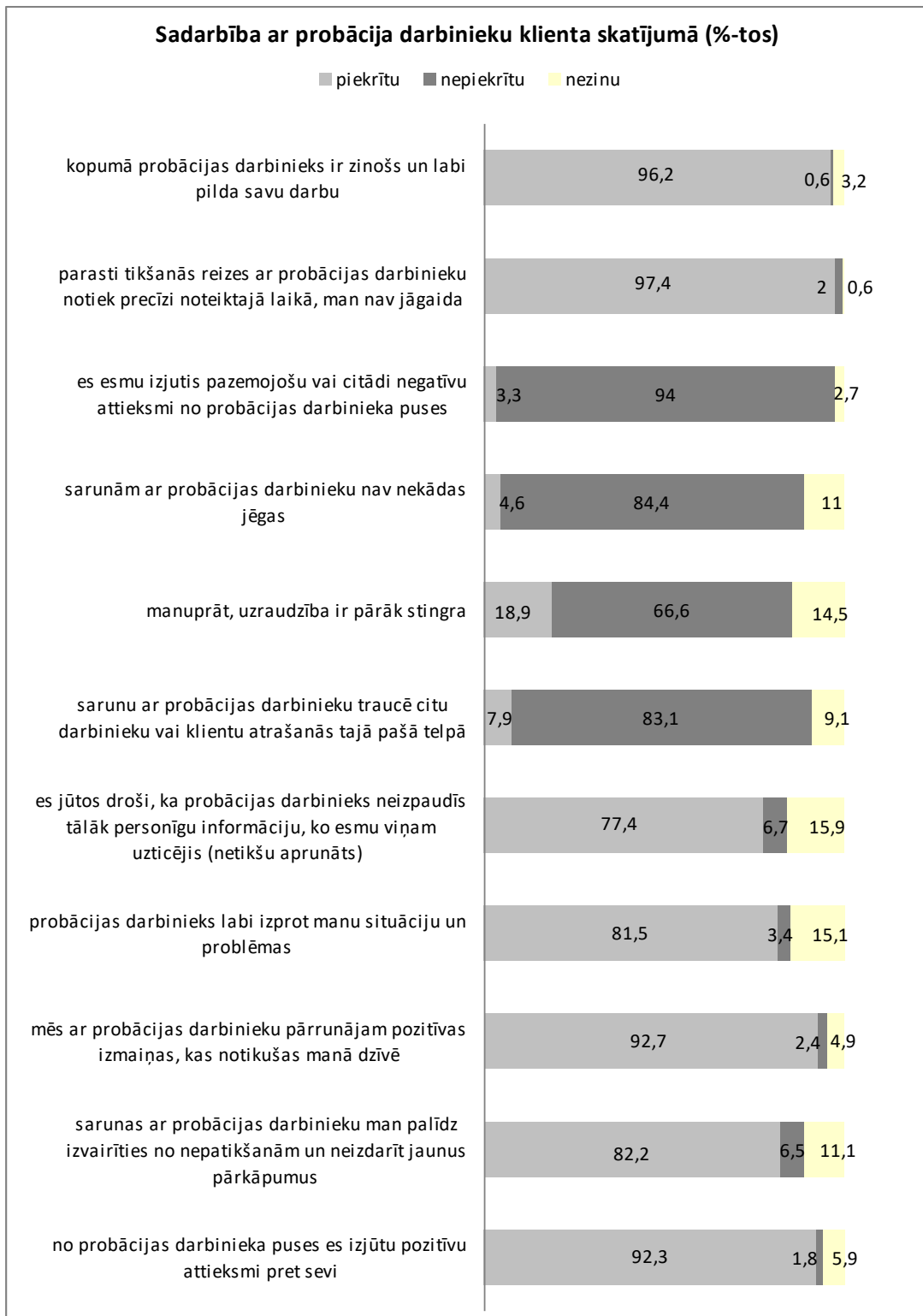
13. attēls.

Uzraudzības klientu viedoklis par probācijas darbinieku attieksmi, ieinteresētību un izpratni

14. attēlā redzami klientu attieksmes vērtējumi par sadarbību ar probācijas darbinieku. Lielākā daļa klientu sadarbību novērtē izteikti pozitīvi. Klienti atzinīgi novērtē probācijas darbinieku kompetenci (96,2 %), pozitīvo attieksmi (92,3 %), norunātā tikšanās laika ievērošanu (97,4 %). 82,2 % klientu uzskata, ka sarunas ar probācijas darbinieku palīdz izvairīties no „nepatikšanām un neizdarīt jaunus pārkāpumus”, uz šo jautājumu noliedzoši ir atbildējuši 6,5 % jeb 32 klientu. Vienlaikus jāatzīst, ka vairāki klienti negatīvi vērtējuši sadarbību un pauduši neapmierinātību par atsevišķiem sadarbības aspektiem. 22 klienti (4,6 %) uzskata, ka „sarunām ar probācijas darbinieku nav nekādas jēgas”, 16 klienti (3,3 %) atzīst, ka ir izjutuši „pazemojošu vai citādi negatīvu attieksmi no probācijas darbinieka puses”, 90 klienti (18,9 %) uzskata, ka „uzraudzība ir pārāk stingra”, 38 klientiem (7,9 %) traucē citu darbinieku vai klientu atrašanās telpā, kur notiek saruna ar darbinieku.

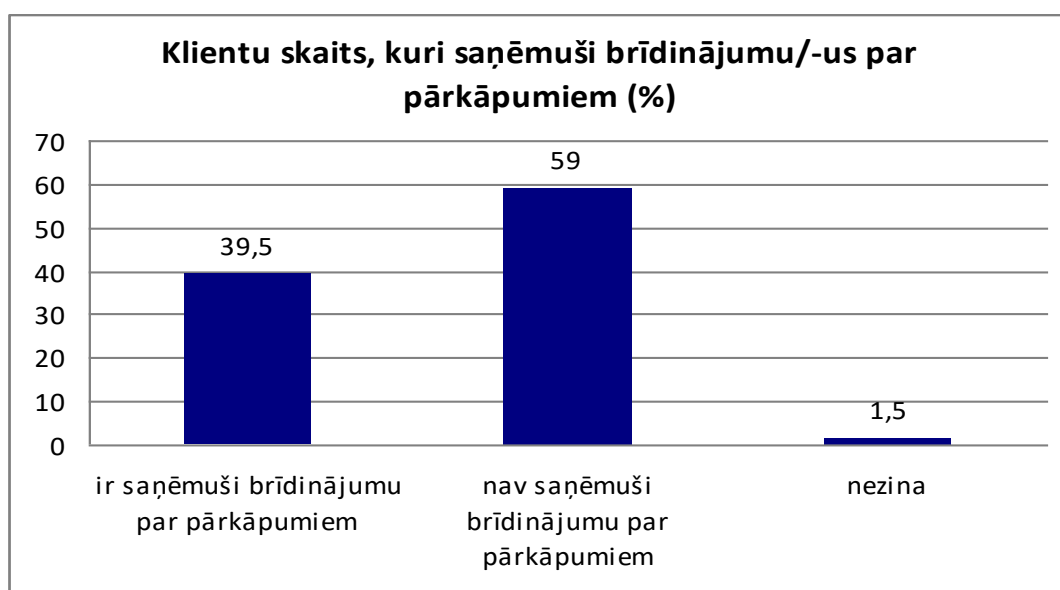
14. attēls.

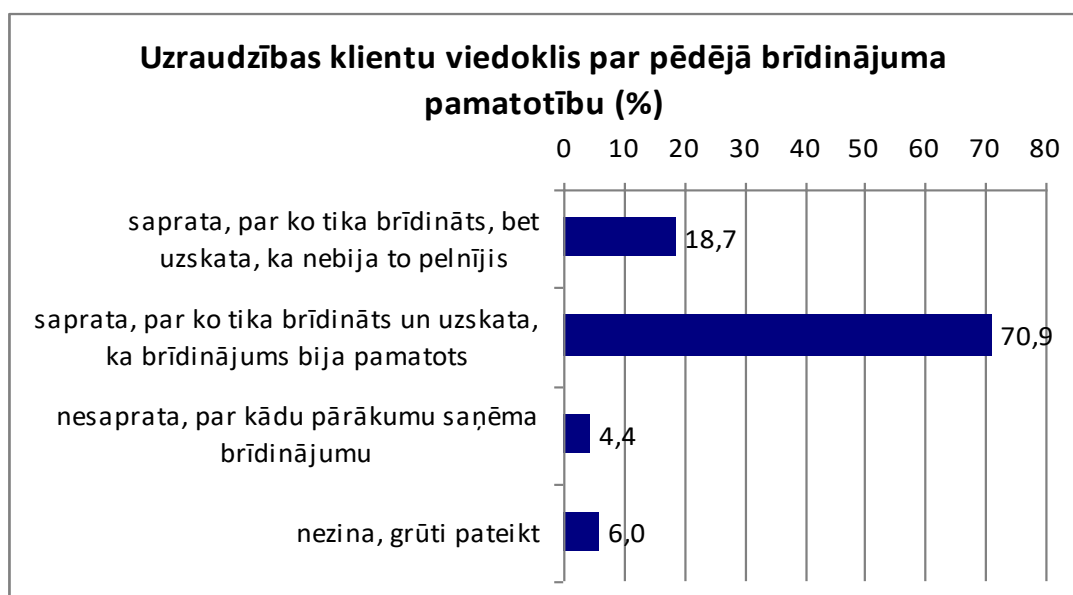
Saņemtie brīdinājumi un to pamatotība klientu skatījumā

Salīdzinoši liela daļa klientu – 39,5 % uzraudzības laikā ir izdarījuši pārkāpumus par kuriem attiecīgi saņēmuši vienu vai vairākus brīdinājumus. 23,1 % klientiem, kuri saņēmuši brīdinājumus tos neuzskata par pamatotiem – 4,4 % klientu nav īstas skaidrības par ko viņi brīdināti, savukārt 18,7 % uzskata, ka nav pelnījuši saņemto brīdinājumu. Salīdzinoši augstais klientu skaits, kuri nevēlas vai nespēj akceptēt saņemto brīdinājumu var norādīt uz potenciālām sadarbības problēmām ar probācijas darbiniekiem.

15.attēls.

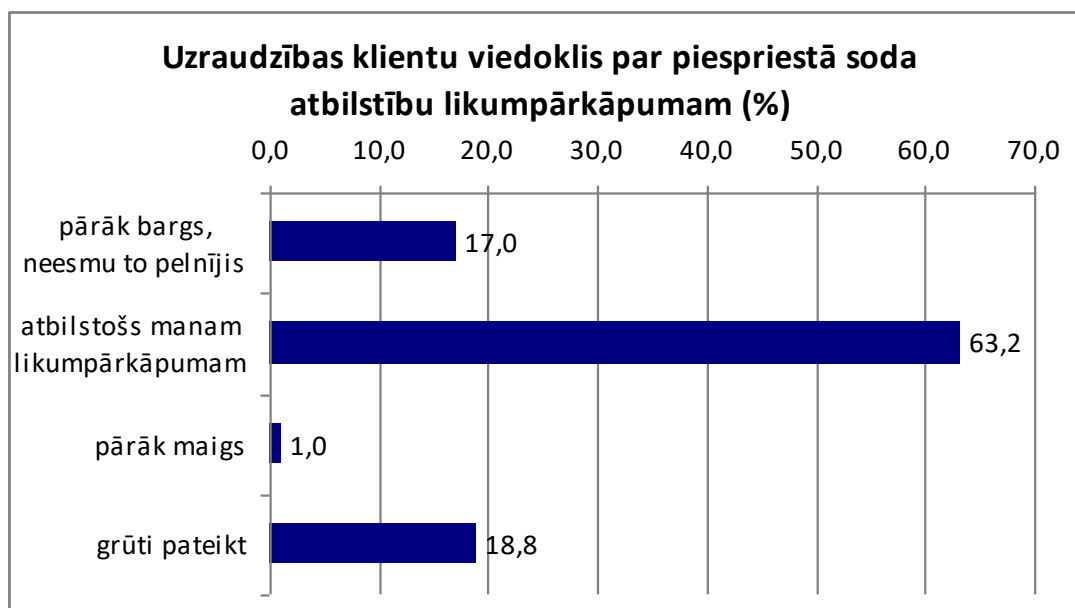
16. attēls.

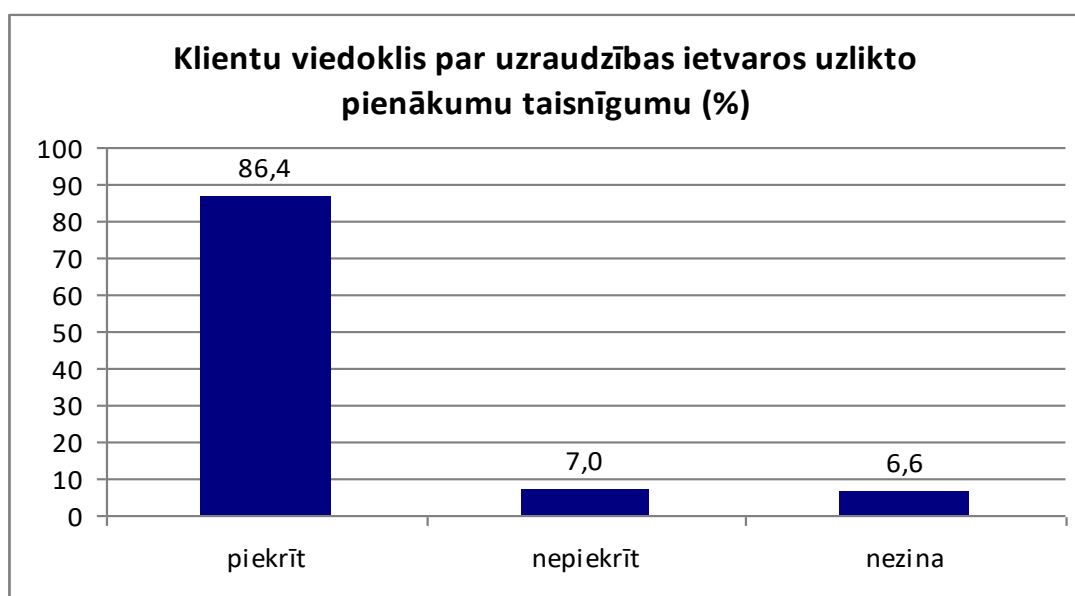
Klientu viedoklis par piespriestā soda un uzraudzības pienākumu taisnīgumu

Attiecībā uz piespriestā soda atbilstību likumpārkāpumam, salīdzinoši liela daļa klientu (35,8 %) vai nu nepiekrīt (17,0 %), t.i. uzskata, ka piespriestais sods ir pārāk bargs, vai svārstās un nespēj viennozīmīgi formulēt savu attieksmi (18,8 %). Lielāka vienprātība ir par konkrētiem pienākumiem, kas jāpilda uzraudzības laikā – tos kā taisnīgus atzīst 86,4 %, savukārt 7,0 % tiem nepiekrīt, bet 6,5 % nespēj formulēt savu attieksmi.

17. attēls.

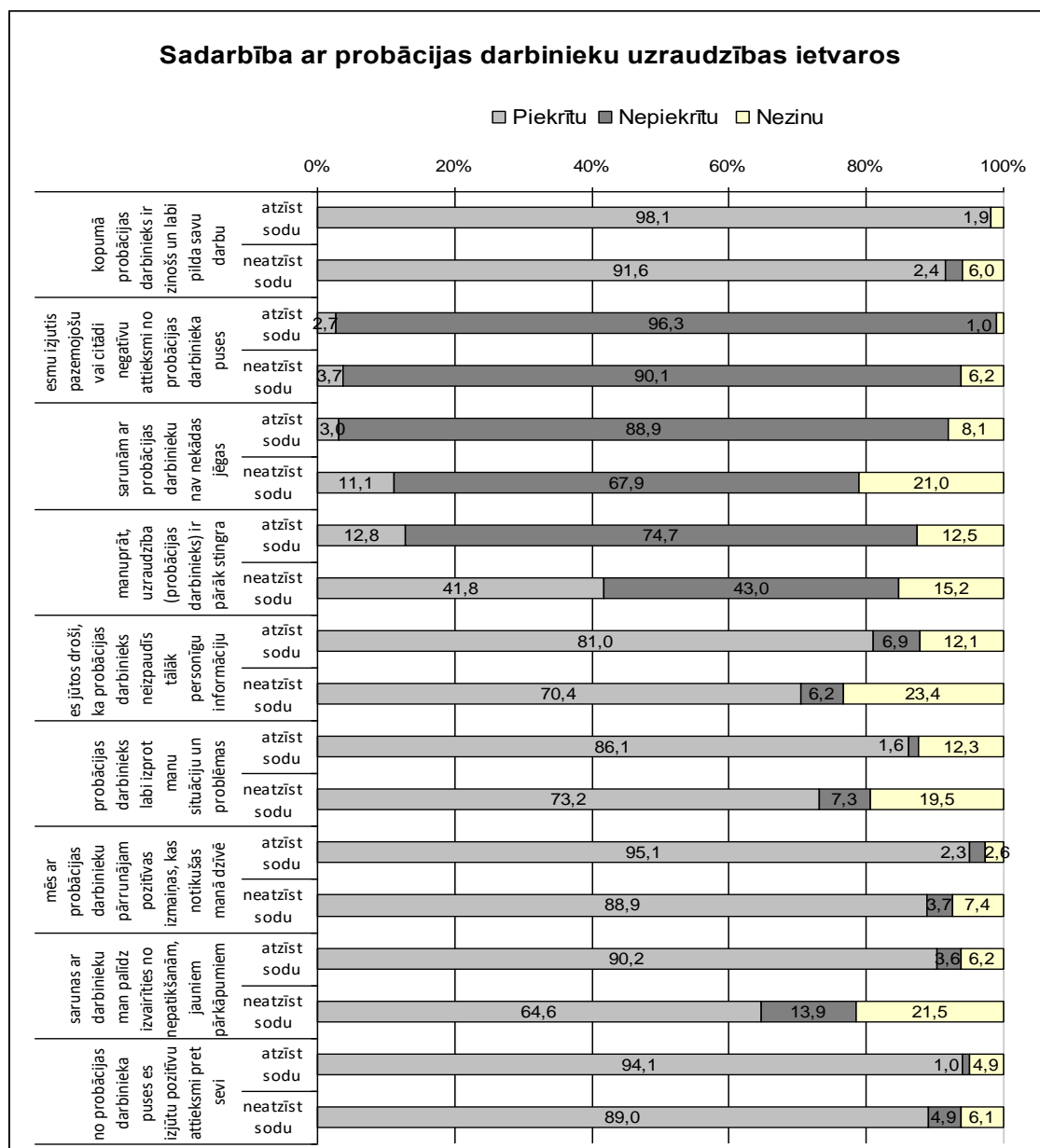
18. attēls.

Viedokļu par sadarbību ar probācijas darbiniekiem atšķirības uzraudzības klientu grupās, kas atzīst vai neatzīst piespriesto sodu

Ja salīdzina klienta viedokļu atšķirības starp tiem, kas atzīst sodu kā taisnīgu un tiem kas sodu uzskata par netaisnīgu, tad kritiskāka attieksme pret sadarbību ir tiem klientiem, kas piespriesto sodu uzskata par netaisnīgu un pārāk bargu. Šie klienti, kas sodu uzskata par netaisnīgu vai pārāk bargu, retāk piekrīt apgalvojumam, ka probācijas darbinieks izprot klienta situāciju (apgalvojumam piekrīt 73,2 % „netaisnīgi” notiesāto klientu salīdzinājumā ar 86,1 % klientu, kas atzīst sodu kā taisnīgu), palīdz izvairīties no nepatikšanām un jaunu likumpārkāpumu izdarīšanas (uzskata 64,6 % vs 90,2 %), biežāk uzskata, ka uzraudzība ir pārāk stingra (piekrīt 41,8 % vs 12,8 %) vai uzskata, ka uzraudzībai nav jēgas (11,1 % vs 3,0 %).

19. attēls.

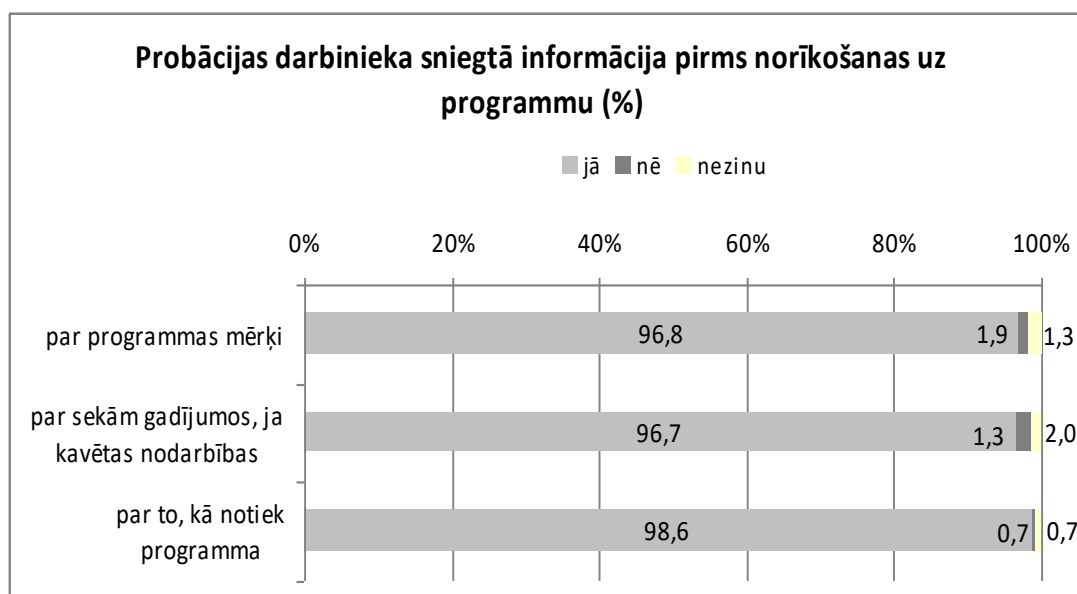
PROBĀCIJAS KLIENTU VIEDOKĻI PAR PROBĀCIJAS PROGRAMMU ĪSTENOŠANU

Aptaujas ietvaros, daļa uzraudzības klientu sniedza savu viedokli par probācijas programmu norisi un sadarbību ar programmas vadītāju. Viedokli par savu dalību probācijas programmās un sadarbību ar probācijas programmu vadītāju sniedza 158 uzraudzībā esoši probācijas klienti.

Uzraudzības klientu informētību par probācijas programmām

Uzraudzības klienti, kuri piedalās vai ir piedalījušies probācijas programmās gandrīz vienprātīgi atzīst, ka pirms norīkošanas uz programmu no probācijas darbinieka saņēmuši informāciju par programmu un tās norisi.

20. attēls.

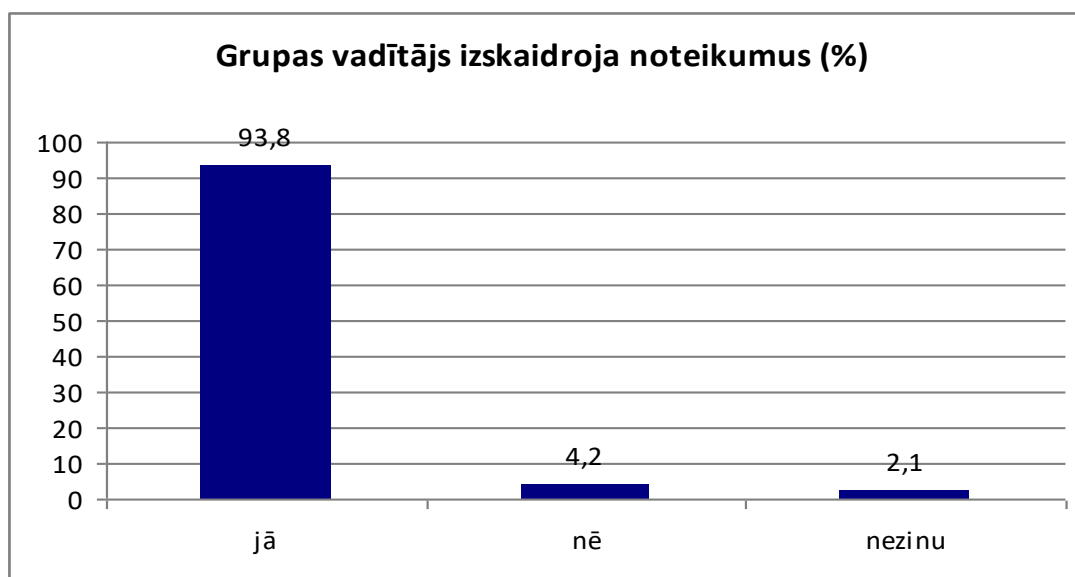

Sadarbības ar grupu nodarbību (probācijas programmu) vadītāju novērtējums

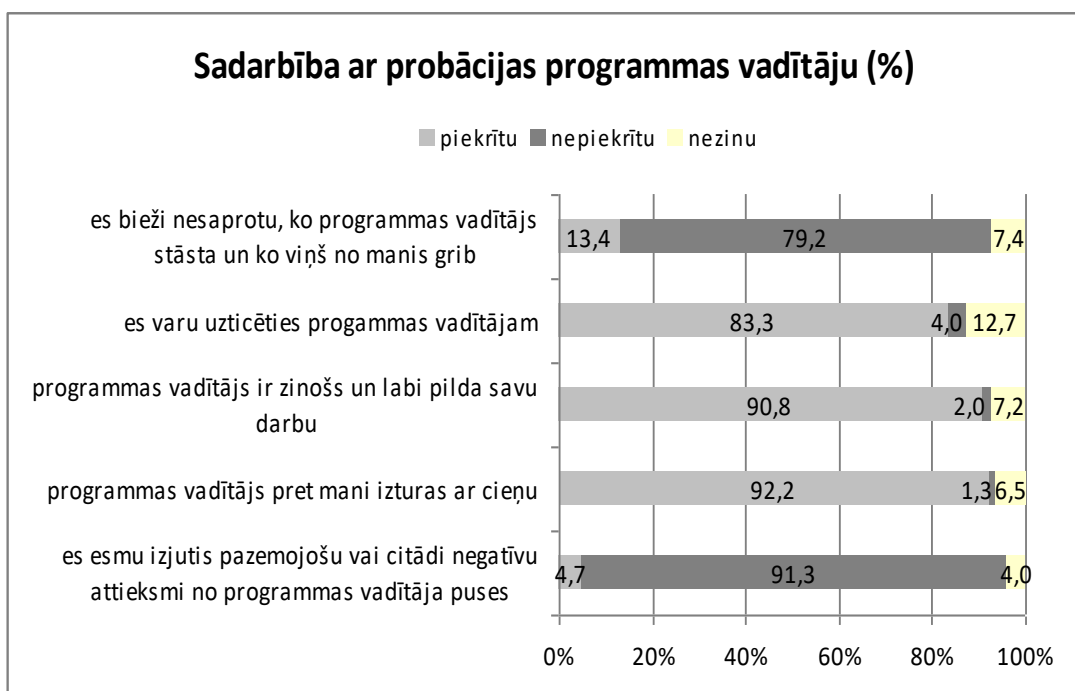
Aptaujā ietvertie jautājumi, par sadarbību ar probācijas programmas vadītāju ļauj novērtēt divus šīs sadarbības aspektus: grupas dalībnieku iepazīstināšanu ar grupas noteikumiem, nolūkā veidot drošu vidi grupas darbam (21. attēls), kā arī savstarpējās komunikācijas novērtējumu (22. attēls). Attiecībā uz grupas noteikumiem, lielākā daļa klientu (93,8 %) atzīst, ka grupas vadītājs ir izskaidrojis noteikumus.

Vērtējot dažādus komunikācijas aspektus, vairums probācijas klientu sniedza pozitīvu vērtējumu par sadarbību un grupas procesu norisi, tomēr salīdzinoši liela daļa klientu – 13,4 % minējuši, ka „bieži nesaprot, ko programmas vadītājs stāsta un ko no manis grib”, 12,7 % nav pārliecināti, vai var uzticēties programmas vadītājam un 4,7 % izjutuši „pazemojošu vai citādi negatīvu attieksmi” no probācijas programmas vadītāja puses. Šie dati akcentē nepieciešamību pievērst lielāku uzmanību komunikācijas jautājumiem starp programmu vadītājiem un klientiem.

21. attēls.

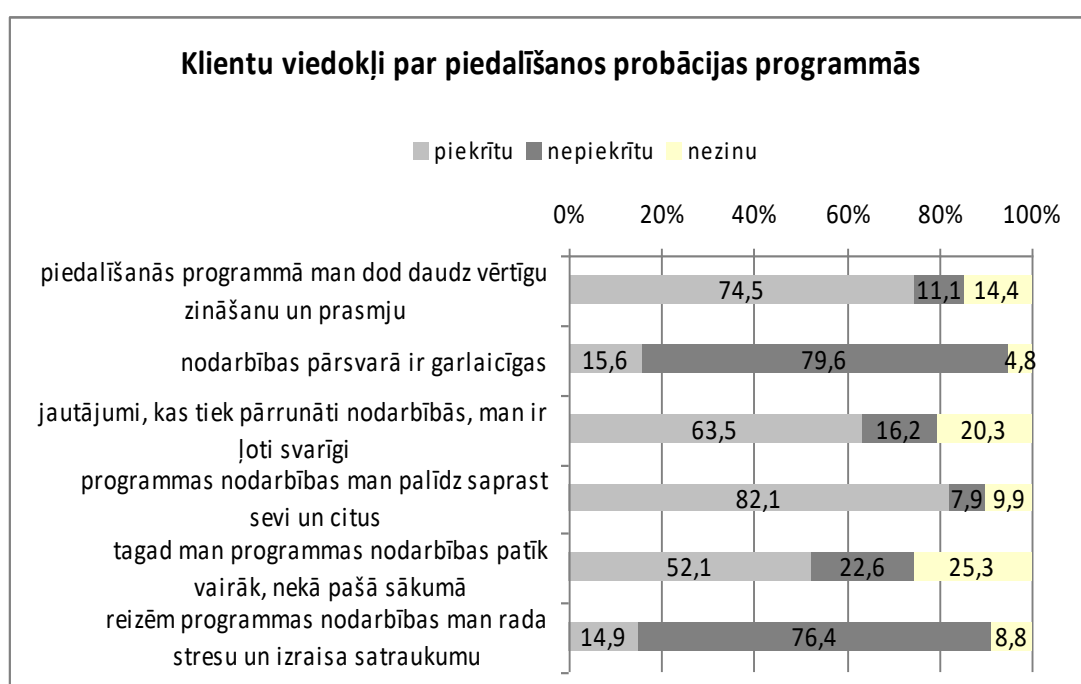
22. attēls.

Klientu viedoklis par probācijas programmu ietekmi

Lielākie probācijas programmu ieguvumi klientu skatījumā ir, „uzlabojas sapratne par sevi un citiem” (82,1 %) un „iegūst daudz vērtīgas zināšanas un prasmes” (74,5 %). Attiecībā uz programmu norisi, 15,6 % klientu tās atzīst par garlaicīgām un 16,2 % uzskata, ka „jautājumi, kas pārrunāti nodarbībās nav svarīgi”. Līdzīgs klientu skaits, abās iepriekš minētajās pozīcijās, par negatīvu probācijas programmu norises vērtējumu, var liecināt, ka aptuveni 15 % programmu dalībnieku tajās piedalās tikai formāli un nespēj saskatīt pozitīvu ieguvumu. Apmēram pusei klientu piedalīšanās programmā norit pozitīvā dinamikā, t.i. ar katru nākamo reizi piedalīties kļūst interesantāk un vērtīgāk.

23. attēls.

PROBĀCIJAS KLIENTU VIEDOKĻI PAR PIESPIEDU DARBA IZPILDI

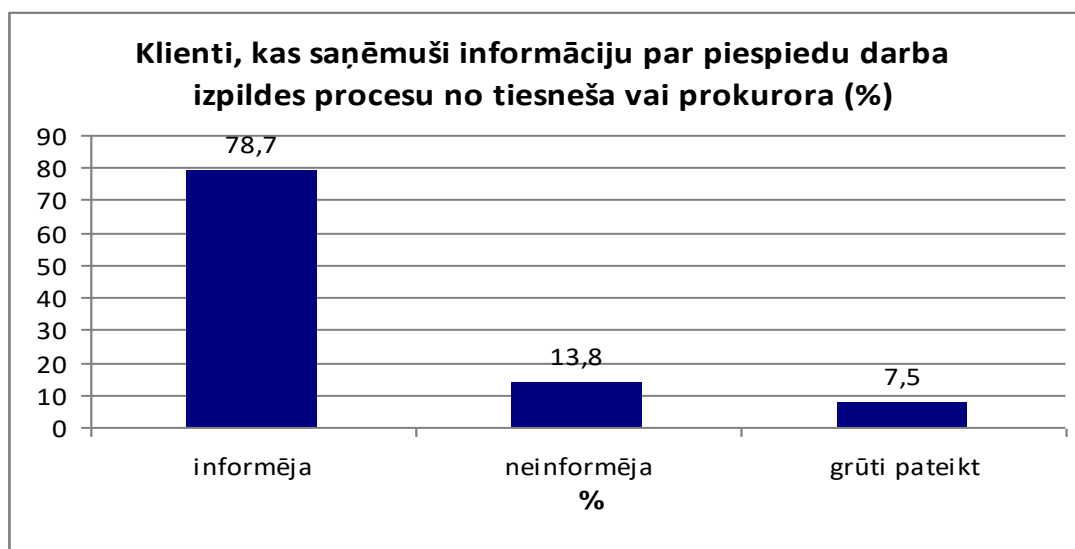
Piespiedu darbu izpildē iesaistīto probācijas klientu raksturojums

Kopumā aptaujā piedalījās 282 probācijas dienesta klientu, kuri aptaujas norises laikā veica piespiedu darbus. No tiem 60,1 % ir pirmo reizi notiesāti, bet pārējie (39,9 %) ir bijuši jau sodīti iepriekš. No aptaujā iesaistītajiem klientiem 23,8 % piespriestais sods ir mazāks kā 100 piespiedu darba stundas, 47,5 % piespriestais sods ir 100 līdz 199 stundas, 22,7 % piespriestais sods ir 200 stundas, bet 6 % nevarēja atbildēt cik stundas ir viņiem piespriestais sods. Aptaujas brīdī 59,1 % aptaujāto probācijas klientu bija nostrādājuši no 20 līdz 99 piespriestās piespiedu darba stundas, 26,3 % bija nostrādājuši 100 līdz 199 darba stundas, bet 8,4 % aptaujāto atzina, ka nostrādājuši 200 un vairāk stundas. 6,2 % aptaujāto nespēja atbildēt par nostrādāto stundu skaitu.

Klientu informētība par piespiedu darbu

Nozīmīga loma notiesātā informēšanā par piespriesto sodu un tā izpildes procesu ir tiesai un prokuroram, ar kuriem klients saskaras vēl pirms viņš nonāk VPD. Tādēļ svarīgi, lai tiesa/prokurors jau savlaicīgi sniegtu pamatinformāciju par piespiedu darba būtību un norises nosacījumiem. Aptauja apstiprināja (24. attēls), ka vairums klientu ir saņēmuši šādu informāciju – 78,7 % pirms piespiedu darba piemērošanas no tiesas/prokurora ir saņēmuši informāciju par to, kas ir piespiedu darbs un tikai 13,8 % uzskata, ka šādu informāciju nav saņēmuši. Klientu skaits, kas nav saņēmuši informāciju parāda, ka komunikācijas process starp tiesu varu pārstāvošo aģentu un notiesāto personu ir pilnveidojams.

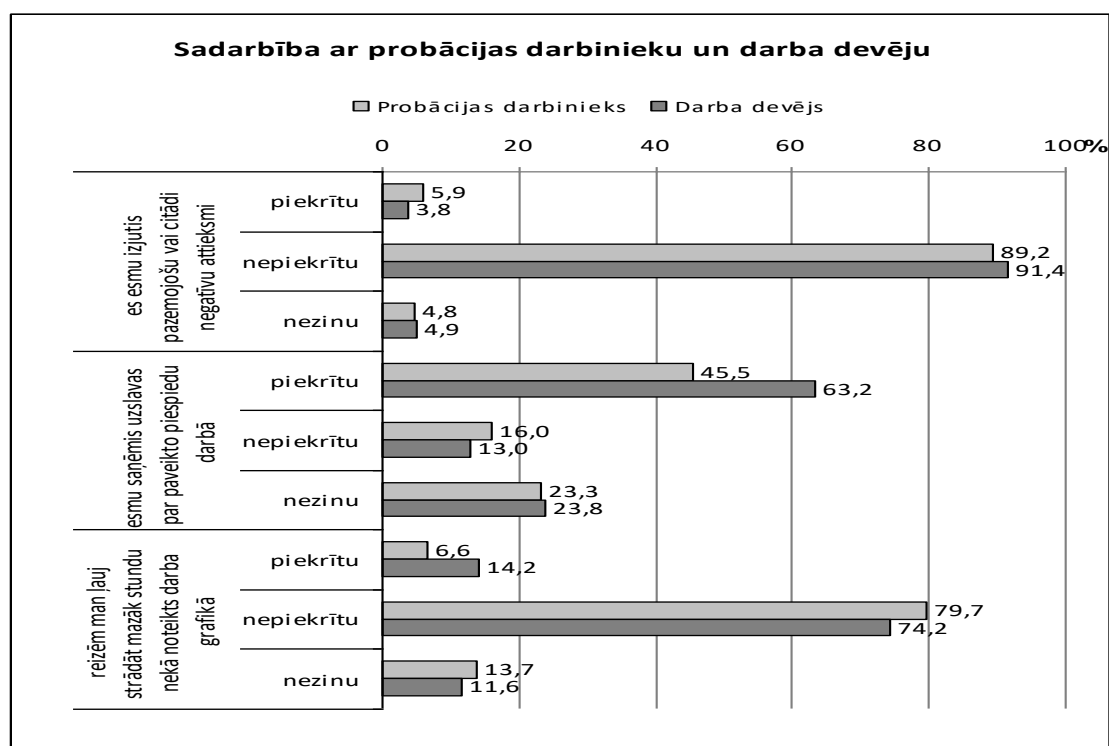
24. attēls.

Klientu viedoklis par probācijas darbinieku un darba devēju attieksmi, ieinteresētību un izpratni

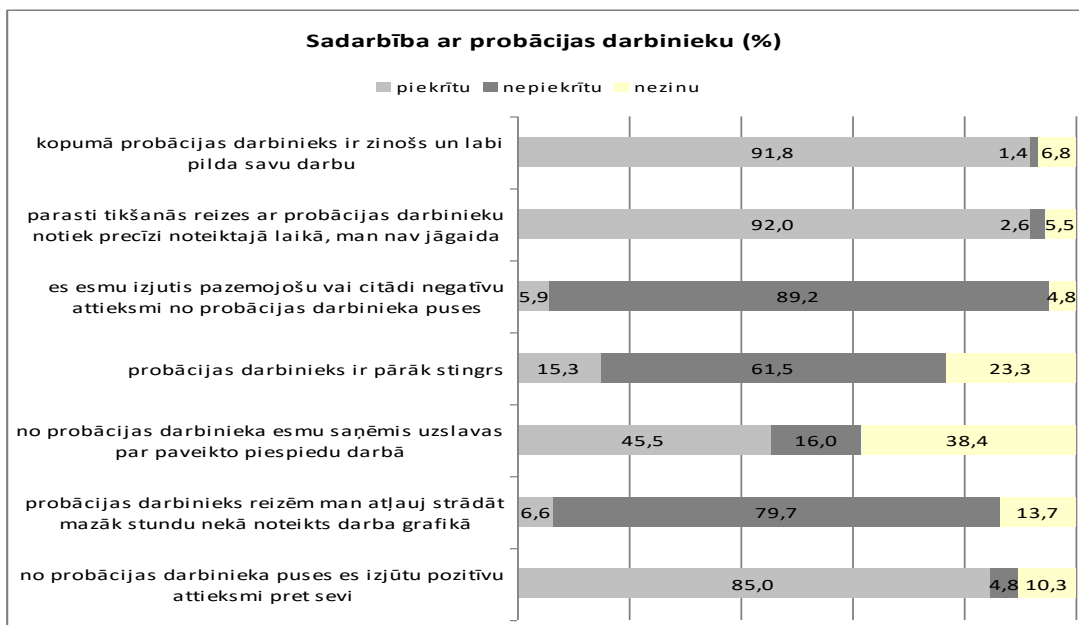
Piespiedu darba specifika paredz ciešu klienta sadarbību gan ar darba devēju, gan probācijas darbinieku. Tikai īstenojoties veiksmīgai sadarbībai ar katru no iesaistītajām pusēm, piespiedu darbs varēs noritēt sekmīgi. Šī iemelsa dēļ, aptaujā tika iekļauti jautājumi, kas vērtē klienta attieksmi un sadarbību gan ar probācijas darbinieku, gan darba devēju. Kopumā analizējot iegūtos datus, sadarbību ar probācijas darbinieku un darba devēju klienti vērtē pozitīvi (25.-27. attēls), taču parādās nelielas atšķirības vērtējumos (25. attēls). Piemēram, redzams, ka darba devēji salīdzinot ar probācijas darbiniekiem ir nedaudz pielaidīgāki attiecībā uz atļaidēm strādājamo stundu skaitā, tajā pašā laikā darba devēji biežāk nekā probācijas darbinieki uzslavē klientus.

25. attēls.

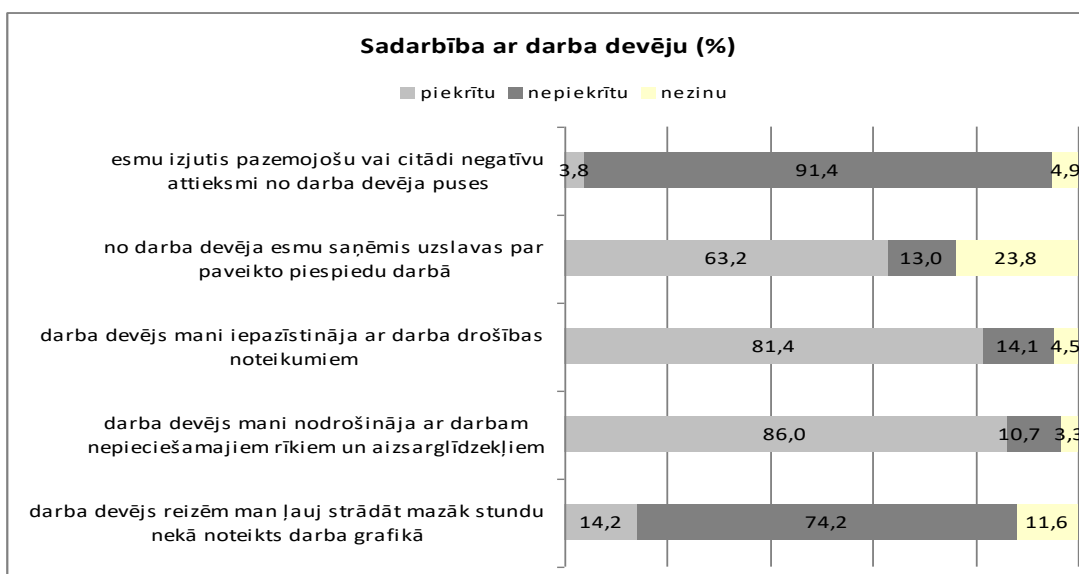
Vērtējot sadarbību ar probācijas darbinieku (26. attēls), klienti pozitīvi novērtē darbinieku precizitāti (92 %), kompetenci un zināšanas (91,8 %), bet 85 % aptaujāto ir izjutuši darbinieku pozitīvu attieksmi pret sevi. Savukārt 15,3 % klientu probācijas darbiniekus uzskata par pārāk stingriem. Tāpat aptauja parādīja vēl citu sadarbības problēmu – darbinieku attieksmi, t.i. kā klients uztver un interpretē darbinieka nostāju pret viņu. Tā 16 klienti (5,9 %) atzīst, ka ir izjutuši „pazemojošu vai citādi negatīvu attieksmi no probācijas darbinieka puses”, savukārt 13 klienti (4,8 %) atzīst, ka nav izjutuši pozitīvu attieksmi pret sevi no darbinieka puses.

26. attēls.

Par darba devēju attieksmi un atbildīgumu liecina rūpes par piespiedu darbu izpildē iesaistīto personu drošību. Pētījuma dati rāda, ka darba devēji ir iepazīstinājuši klientus ar darba drošības noteikumiem (to apstiprināja 81,4 % aptaujātie probācijas klienti, kas veic piespiedu darbus) un nodrošinājuši ar darbam nepieciešamajiem rīkiem un aizsarglīdzekļiem (86 %). Tāpat vairums klientu (63,2 %) ir saņēmuši uzslavas no darba devēja. Vienlaikus jāatzīst, ka vairāki klienti ir norādījuši uz sadarbības ar darba devēju trūkumiem. Tā 38 klienti (14,1 %) atzīst, ka darba devējs nav viņu iepazīstinājis ar darba drošības noteikumiem, 29 klienti (3,3 %) uzskata, ka darba devējs viņu nav nodrošinājis ar darbam nepieciešamajiem rīkiem un aizsarglīdzekļiem, 38 klienti ir atzinuši, ka darba devējs reizēm ļauj strādāt mazāk stundu, kā tas ir noteikts darba grafikā.

27. attēls.

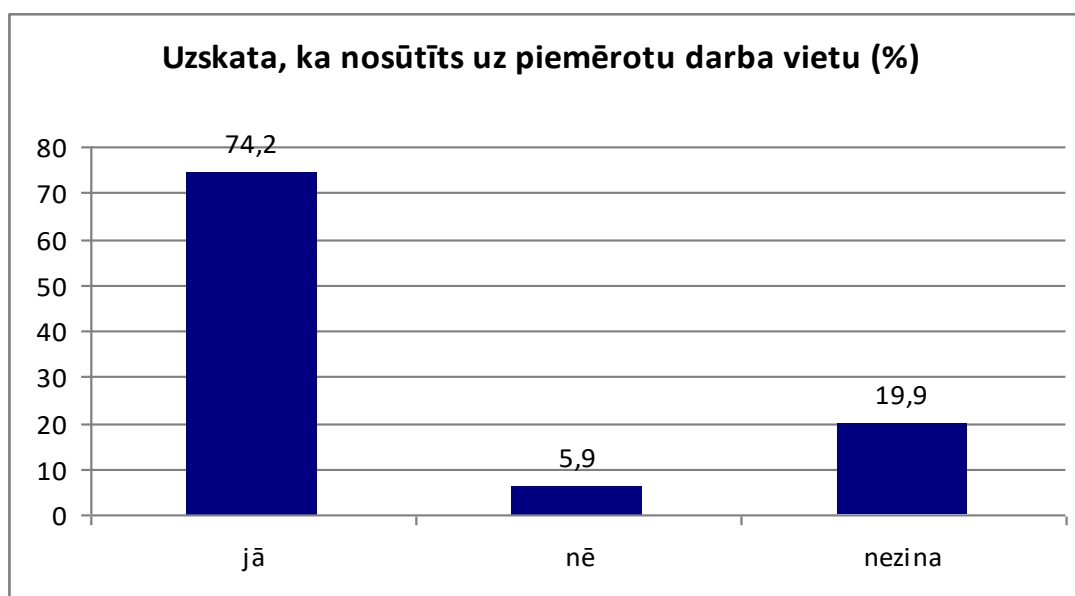

Klientu viedoklis par darbu ko viņš veic soda izpildes laikā

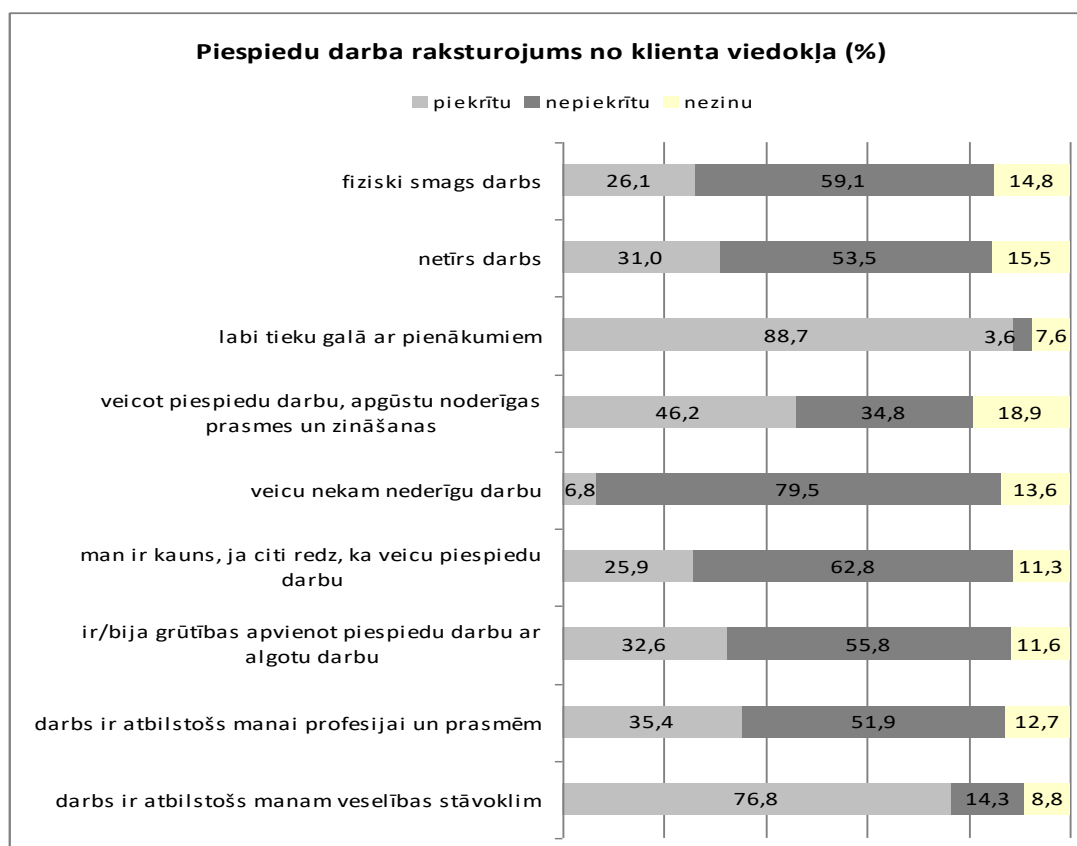
Klientu apmierinātības vērtējumos par piespiedu darbu, iezīmējas dažādas tendences un kopumā tajā nepastāv vienprātība. Kaut arī lielākai daļai klientu ir pozitīva attieksme pret darbu – piespiedu darbu vērtē kā sev piemērotu (74,2 % aptaujāto) un uzskata, ka labi tiek galā ar pienākumiem (88,7 % aptaujāto)– atšķirības parādās dažādos piespiedu darba vērtējuma apsektos.

Tā 76,8 % aptaujātie probācijas klienti, kas veic piespiedu darbus uzskata, ka darbs ir atbilstošs viņu veselības stāvoklim, bet tikai 35,4 % uzskata, ka darbs ir atbilstošs viņa profesijai un prasmei (vairāk kā puse aptaujāto (51,9 %) uzskata, ka darbs nav atbilstošs profesijai un prasmēm). Iespējams, tieši tas, ka piespiedu darba izpildes ietvaros nav iespējams notiesātos nodrošināt ar darbiem, kas atbilstu likumpārkāpēju profesionālām interesēm un prasmēm, pamudina klientus negatīvākai nostājai. Tā 6,8 % klientu uzskata, ka viņi „veic nekam nederīgu darbu”, 25,9 % atzīst, ka viņiem ir kauns, ja citi redz viņus veicam piespiedu darbus, 34,8 % no aptaujātiem klientiem uzskata, ka soda ietvaros veicamais darbs, nepalīdz prasmju pilnveidošanai, bet daļa klientu veicamo darbu izjūt kā fiziski smagu (26,1 %) un neīru (31 %).

28. attēls.

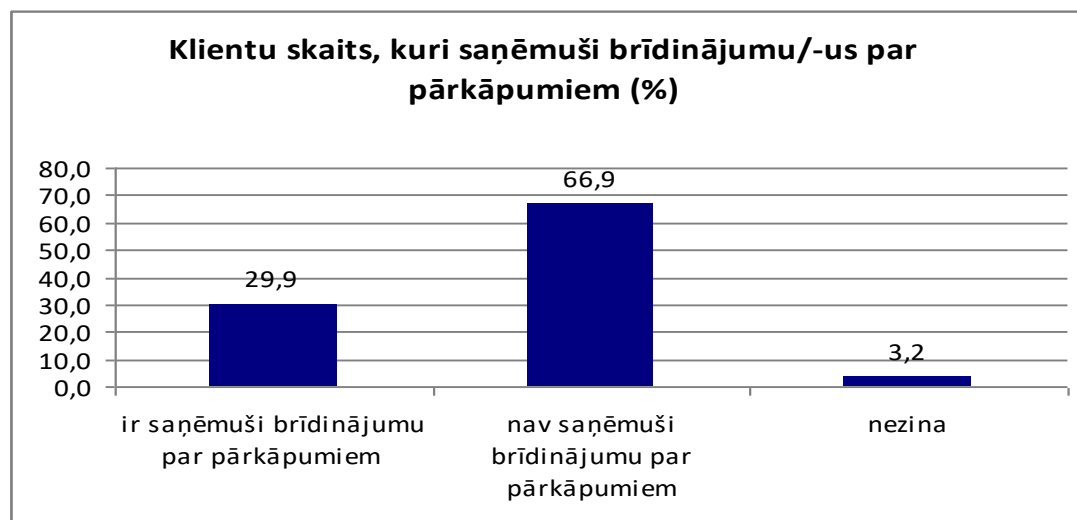
29. attēls.

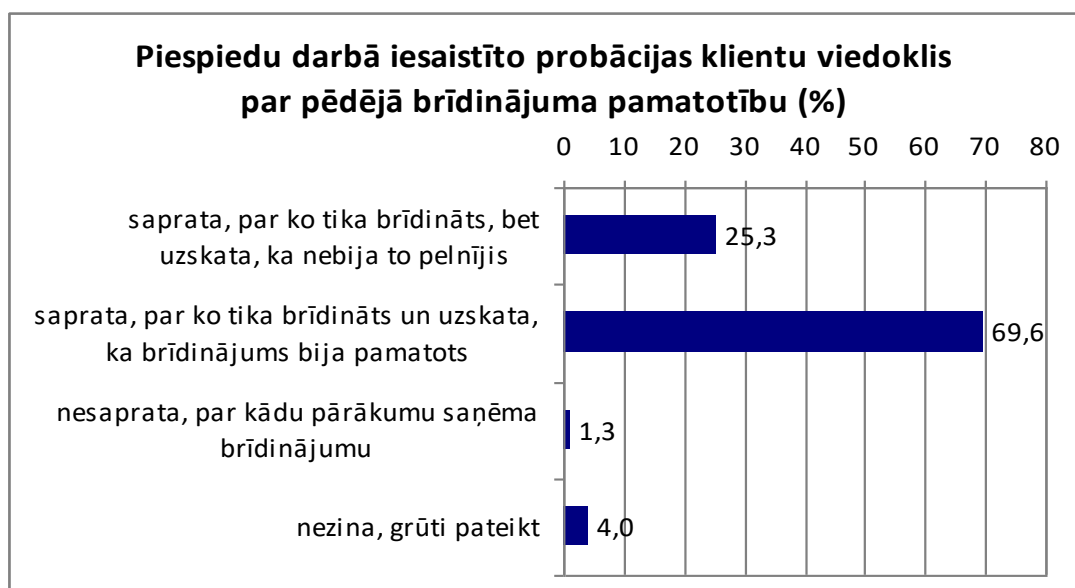
Saņemtie brīdinājumi un to pamatotība klientu skatījumā

Kopumā brīdinājumus ir saņēmusi nedaudz mazāk kā 1/3 klientu (30. attēls), kas veic piespiedu darbus (29,9 %), no tiem (31. attēls) 66,9 % uzskata, ka brīdinājums ir bijis pamatots. 25,3 % uzskata, ka brīdinājums nav bijis pelnīts, bet 1,3% nav sapratuši par ko saņēma brīdinājumu.

30. attēls.

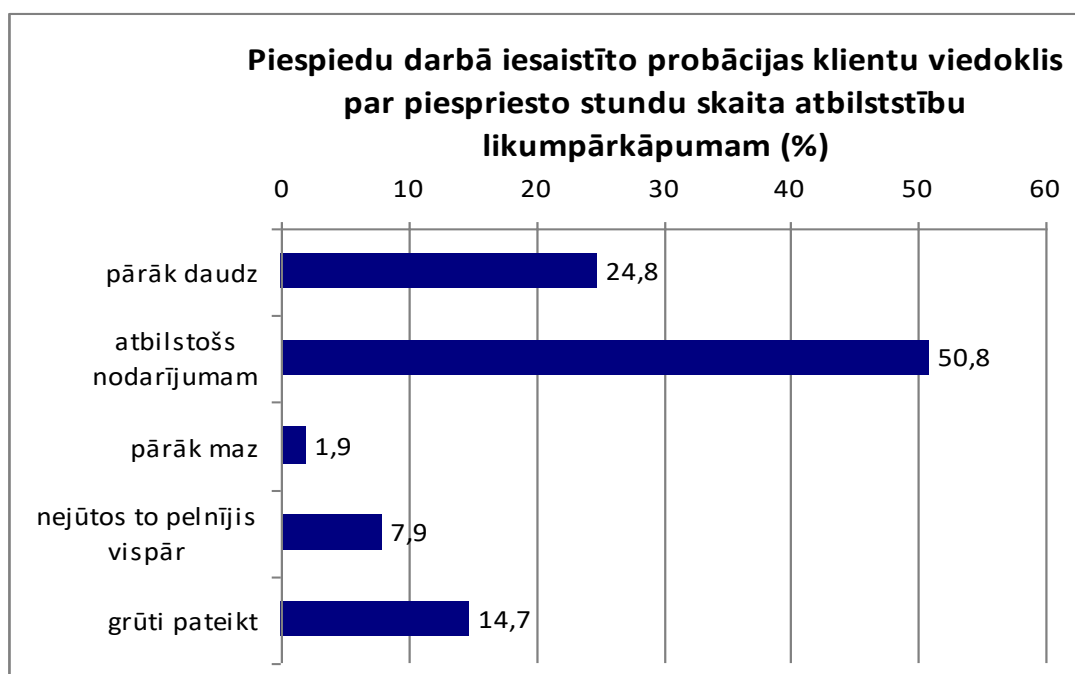

31. attēls.

Klientu apmierinātību ar piespiedu darbu ietekmē arī tas kā cilvēks izjūt piespriesto sodu par veikto likumpārkāpumu – cik taisnīgs tas ir. Piespiedu darbu un tā ietvaros piespriesto stundu skaitu kā atbilstošu veiktajam nodarījumam vērtē tikai ½ klientu (50,8 %), ¼ daļa (24,8 %) uzskata, ka sods ir pārāk bargs, 7,9 % atbild, ka „vispār nejūtas to pelnījuši”, bet 14,7 % nespēj atbildēt.

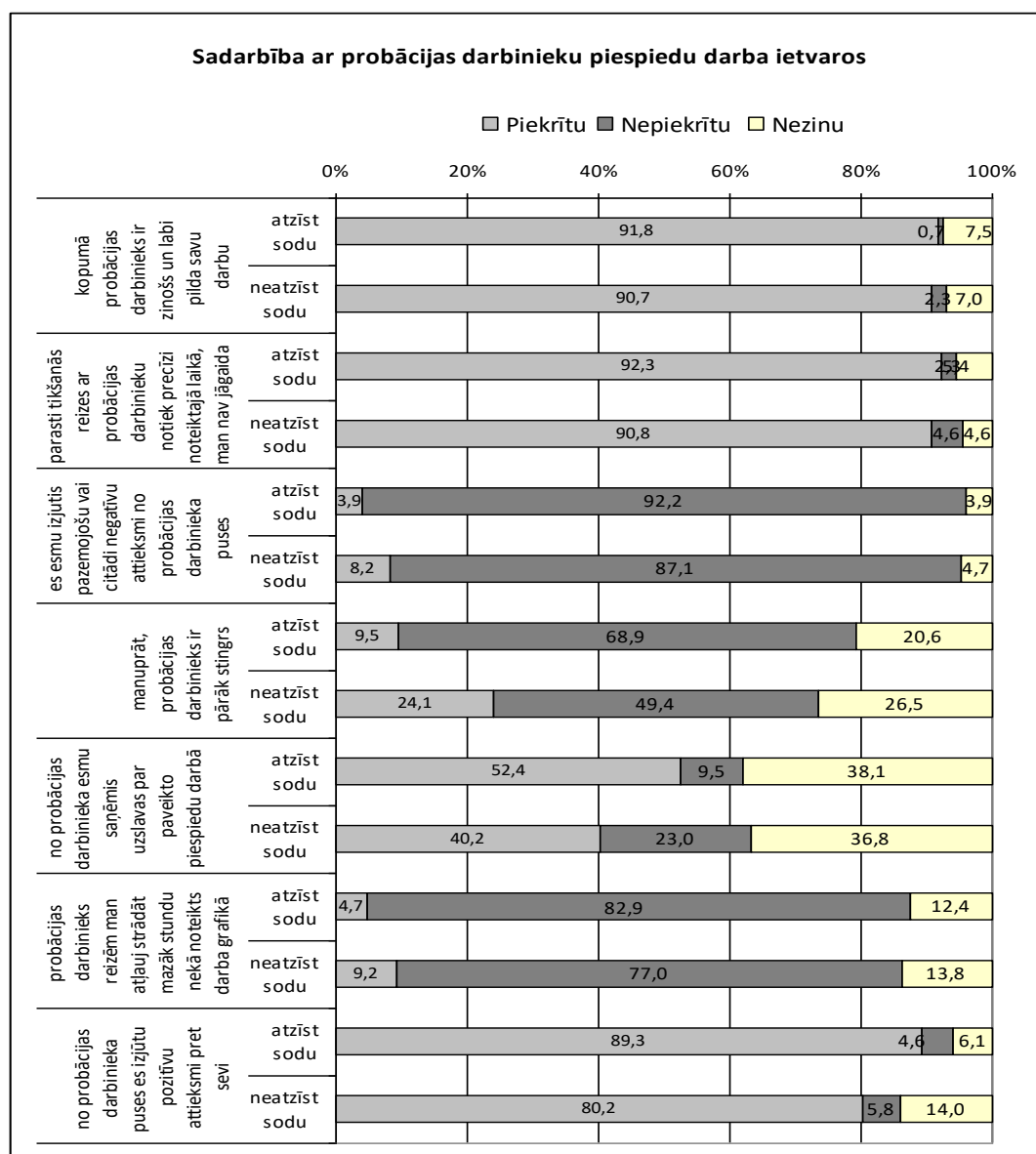
32. attēls.

Viedokļu par sadarbību ar probācijas darbiniekiem atšķirības piespiedu darba izpildē iesaistīto klientu grupās, kas atzīst vai neatzīst piespiesto sodu

Ja salīdzina klienta viedokļu atšķirības starp tiem, kas atzīst sodu kā taisnīgu un tiem, kas sodu uzskata par netaisnīgu, tad kritiskāka attieksme pret sadarbību ir tiem klientiem, kas piespiesto sodu uzskata par netaisnīgu un pārāk bargu. Šie klienti, kas sodu uzskata par netaisnīgu vai pārāk bargu, retāk piekrīt apgalvojumam, ka „no probācijas darbinieka puses es izjūtu pozitīvu attieksmi pret sevi” (piekrīt 80,2 % „netaisnīgi” notiesāto klientu, salīdzinājumā ar 89,3 % klientu, kas atzīst sodu kā taisnīgu) un apgalvojumam, ka „no probācijas darbinieka esmu saņēmis uzslavas par paveikto piespiedu darbā” (uzskata 40,2 % vs 52,4 %), bet biežāk uzskata, ka probācijas darbinieks ir pārāk stingrs (piekrīt 24,1 % vs 9,5 %) vai uzskata, ka darbiniekam ir klientu pazemojoša vai citādi negatīva attieksme (8,2 % vs 3,9 %).

33. attēls.

SECINĀJUMI

Uzraudzība un piespiedu darbi: kopīgais un atšķirīgais

- 1) Kopumā sadarbība ar probācijas darbinieku gan piespiedu darba, gan uzraudzības klientu skatījumā tiek vērtētā pozitīvi. Kaut arī pavisam nenozīmīgā apjomā, tomēr piespiedu darba klientu viedoklis, salīdzinot ar uzraudzības klientu viedokli ir nedaudz kritiskāks, kā arī piespiedu darba klienti biežāk izvēlas atbildi „nezinu”. Pozitīvo vērtējumu snieguši 67 % piespiedu darba klienti un 82 % uzraudzības klienti.
- 2) Vērtējot dažādus sadarbības ar probācijas darbinieku aspektus, uzraudzības un piespiedu darba klientu viedoklis ir diezgan līdzīgs. Kaut arī dominē pozitīvs viedoklis, tomēr abu funkciju ietvaros ir atsevišķi gadījumi, kad klienti snieguši kritisku vērtējumu par sadarbību ar probācijas darbinieku. Kaut arī nelielā apjomā, tomēr visos sadarbības aspektu vērtējumos ir noteikts klientu skaits, kuri sadarbību ar probācijas darbinieku novērtējuši negatīvi (katrā apgalvojumā 7 līdz 32 aptaujātie ir izvēlējušies atbildi, kas liecina par sadarbības nepilnībām).
- 3) Salīdzinot klientu attieksmi pret tiem piespiesto sodu un veicamajiem pienākumiem, piespiedu darba klienti pauž lielāku neapmierinātību ar tiem piespiesto sodu, nekā uzraudzības klienti. Tikai 50,8 % piespiedu darba klientu piespiesto piespiedu darba stundu skaitu un 63,2 % uzraudzības klientu piespiesto sodu vērtē kā atbilstošu nodarītajam likumpārkāpumam. 18,8 % uzraudzības klientu piespiesto sodu vērtē kā „pārāk bargu” 17 % uzraudzības klientu nejūtas to pelnījuši vispār”, 24,8 % piespiedu darba klientu uzskata, ka viņiem piespiests „pārāk daudz”, piespiedu darba stundu un 7,9 % piespiedu darba klientu „vispār nejūtas pelnījuši sodu”.
- 4) Aptuveni trešā daļa aptaujāto ir saņēmuši brīdinājumu par uzraudzības un piespiedu darba laikā veiktajiem pārkāpumiem (29,9 % piespiedu darba un 39,5 % uzraudzības klientu). Lielākā daļa – aptuveni 70 % brīdinājumus saņēmušo klientu „saprata par ko tika brīdināti un uzskata, ka brīdinājums bija pamatots”. Piespiedu darba brīdinājumus saņēmušo klientu vidū vairāk, nekā uzraudzības klientu vidū ir tādu, kuri „uzskata, ka nebija pelnījuši (brīdinājumu)” – 25,3 % piespiedu darba un 18,7 % uzraudzības klienti. Savukārt, uzraudzības klientu vidū vairāk ir tādu, kuri „nesaprata, par kādu pārkāpumu saņēma brīdinājumu” – 4,4 % uzraudzības un 1,3 % piespiedu darba klienti.

Uzraudzība

- 5) Soda izpildes laikā klientu informētībai par uzraudzības procesu un saturu ir pievērsta pietiekama uzmanība – gandrīz visi aptaujātie uzraudzības klienti atzina, ka pirmajās tikšanās reizēs probācijas darbinieks izskaidroja pienākumus, kas jāpilda uzraudzības laikā (99,4 %), izskaidroja pienākumu nepildīšanas sekas (98,5 %) un klientam ir saprotams, kas no viņa tiek sagaidīts uzraudzības laikā (96,2 %).
- 6) Attiecībā uz tikšanās biežumu un ilgumu, lielākā daļa uzraudzības klientu ir apmierināti ar esošo kārtību. Esošais tikšanās biežums apmierina 56 % un tikšanās ar probācijas darbinieku ilgums apmierina 79,3 % uzraudzības klientu.
- 7) Analizējot klientu sniegtās atbildes par esošo un vēlamu tikšanās biežumu, jāsecina, ka daļa klientu esošo uzraudzības intensitāti izjūt kā augstu. Gandrīz trešā daļa – 31,3 % klientu vēlētos retāk apmeklēt VPD. Pamatā šajā grupā ietilpst klienti, kuru uz aptaujas laiku nozīmētais tikšanās biežums ir 1-4 reizes mēnesī.
- 8) Par tikšanās ilgumu pastāv daudz lielāka vienprātība nekā par biežumu – 79,3 % klientu apmierina esošais ilgums, t.i. līdz 40 minūtēm (86,8 %). Interesanti, ka klienti, kuriem tikšanās ir salīdzinoši garas – 1 līdz 1,5 stundas (2,4 %), vēlas saglabāt esošo ilgumu.
- 9) Lielākā daļa klientu sadarbību ar probācijas darbinieku vērtē pozitīvi. Visatzinīgāk klienti novērtējuši tādas sadarbības aspektus ar probācijas darbinieku, kā – pozitīvo attieksmi (92,3 %), norunātā tikšanās laika ievērošanu (97,4 %), probācijas darbinieku kompetenci (96,2 %). Tajā pašā laikā noteikts klientu skaits atzīmējuši sadarbības negatīvos aspektus. Piemēram, 6,5 % jeb 32 klientu uzskata, ka sarunas ar probācijas darbinieku nepalīdz izvairīties no „nepatikšanām un neizdarīt jaunus pārkāpumus, 4,6 % jeb 22 klientu atzinuši, ka „sarunām ar probācijas darbinieku nav nekādas jēgas”, 3,3 % jeb 16 klienti atzīmējuši, ka ir izjutuši „pazemojošu vai citādi negatīvu attieksmi no probācijas darbinieka puses”. 90 klienti (18,9 %) uzskata, ka „uzraudzība ir pārāk stingra”.
- 10) Ja salīdzina klienta viedokļu atšķirības starp tiem, kas atzīst sodu kā taisnīgu un tiem kas sodu uzskata par netaisnīgu, tad kritiskāka attieksme pret sadarbību ir tiem klientiem, kas piespriedo sodu uzskata par netaisnīgu un pārāk bargu. Šie klienti, kas sodu uzskata par netaisnīgu vai pārāk bargu, retāk piekrīt apgalvojumam, ka probācijas darbinieks izprot klienta situāciju (apgalvojumam piekrīt 73,2 % „netaisnīgi” notiesāto klientu salīdzinājumā ar 86,1 % klientu, kas atzīst sodu kā taisnīgu), palīdz izvairīties no nepatikšanām un jaunu likumpārkāpumu izdarīšanas (uzskata 64,6 % vs 90,2 %), biežāk uzskata, ka uzraudzība ir pārāk stingra (piekrīt 41,8 % vs 12,8 %) vai uzskata, ka uzraudzībai nav jēgas (11,1 % vs 3,0 %).

Probācijas programmas

- 11) Klienti, kas piedalās vai ir piedalījušies probācijas programmās, pirms programmas nodarbību uzsākšanas, saņēma informāciju par programmas mērķi (96,8 %), programmas norises procesu (98,6 %) un programmas nodarbību kavēšanas sekām (96,7 %).
- 12) Vērtējot dažādus komunikācijas aspektus, vairums probācijas klientu sniedza pozitīvu vērtējumu par sadarbību un grupas procesu norisi, tomēr salīdzinoši liela daļa klientu – 13,4 % minējuši, ka „bieži nesaprot, ko programmas vadītājs stāsta un ko no manis grib”, 12,7 % nav pārliecināti, vai var uzticēties programmas vadītājam un 4,7 % izjutuši „pazemojošu vai citādi negatīvu attieksmi” no probācijas programmas vadītāja puses. Šie dati akcentē nepieciešamību pievērst lielāku uzmanību komunikācijas jautājumiem starp programmu vadītājiem un klientiem.
- 13) Lielākā daļa aptaujāto, kas piedalījušies probācijas programmās, šo programmu ietekmi vērtē pozitīvi. Aptaujātie atzīst, ka ieguvumi no piedalīšanās programmā ir - „uzlabojas sapratne par sevi un citiem” (82,1 %) un „iegūst daudz vērtīgas zināšanas un prasmes” (74,5 %). Attiecībā uz programmu norisi, 15,6 % klientu tās atdzīst par garlaicīgām un 16,2 % uzskata, ka „jautājumi, kas pārrunāti nodarbībās nav svarīgi”. Līdzīgais klientu skaits abās iepriekš minētajās pozīcijās par negatīvu probācijas programmu norises vērtējumu, var liecināt, ka aptuveni 15 % programmu dalībnieku tajās piedalās tikai formāli un nespēj saskatīt pozitīvu ieguvumu. Apmēram pusei klientu (52,1 %) piedalīšanās programmā norit pozitīvā dinamikā – ar katru nākamo reizi piedalīties kļūst interesantāk un vērtīgāk.

Piespiedu darbs

- 14) Vairākums aptaujāto (78,7 %) pirms piespiedu darba soda izpildes uzsākšanas saņēma informāciju par piespiedu darba izpildes procesu no tiesneša vai prokurora.
- 15) Vērtējot sadarbību ar probācijas darbinieku, ar piespiedu darbiem notiesātie klienti pozitīvi novērtē probācijas darbinieku precizitāti (92 %), kompetenci un zināšanas (91,8 %), aptaujātie ir izjutuši darbinieku pozitīvo attieksmi pret sevi (85 %). Kā sadarbības nepilnības ir norādītas probācijas darbinieku pārlietu lielā stingrība (15,3 %), pazemojoša vai citādi negatīva probācijas darbinieka attieksme (5,9 %), pozitīvas attieksmes pret klientiem trūkums (4,8 %).
- 16) Par darba devēju attieksmi un atbildīgumu liecina rūpes par piespiedu darba veicēja drošību. Pētījuma dati rāda, ka lielākais vairums darba devēju ir iepazīstinājuši klientus ar darba drošības noteikumiem (81,4 %) un nodrošinājuši ar darbam nepieciešamajiem rīkiem un aizsarglīdzekļiem (86 %). Tāpat vairums klientu (63,2 %) ir saņēmuši uzslavas no darba devēja. Vienlaikus jāatzīst, ka vairāki klienti ir norādījuši uz sadarbības ar darba devēju trūkumiem. Tā 38 klienti (14,1 %) atzīst, ka darba devējs nav viņu iepazīstinājis ar darba drošības noteikumiem, 29 klienti (3,3 %) uzskata, ka darba devējs viņu nav nodrošinājis ar darbam nepieciešamajiem rīkiem un aizsarglīdzekļiem, 38 klienti ir atzinuši, ka darba devējs reizēm ļauj strādāt mazāk stundu, kā tas ir noteikts darba grafikā.
- 17) Ja salīdzina klienta viedokļu atšķirības starp tiem, kas atzīst sodu kā taisnīgu un tiem, kas sodu uzskata par netaisnīgu, tad kritiskāka attieksme pret sadarbību ir tiem klientiem, kas piespiesto sodu uzskata par netaisnīgu un pārāk bargu. Šie klienti, kas sodu uzskata par netaisnīgu vai pārāk bargu, retāk piekrīt apgalvojumam, ka „no probācijas darbinieka puses es izjūtu pozitīvu attieksmi pret sevi” (piekrīt 80,2 % „netaisnīgi” notiesāto klientu, salīdzinājumā ar 89,3 % klientu, kas atzīst sodu kā taisnīgu) un apgalvojumam, ka „no probācijas darbinieka esmu saņēmis uzslavas par paveikto piespiedu darbā” (uzskata 40,2 % vs 52,4 %), bet biežāk uzskata, ka probācijas darbinieks ir pārāk stingrs (piekrīt 24,1 % vs 9,5 %) vai uzskata, ka darbiniekam ir klientu pazemojoša vai citādi negatīva attieksme (8,2 % vs 3,9 %).